

Årsrapport 2011 från
Tåkerns Fältstation

www.takern.se

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och floraintresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt delta i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 lago.andersson@telia.com
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 070-325 12 88
S. Krängevägen 16 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
585 99 LINKÖPING

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Ellen Hultman	Konny Hörberg	Tommy Berg	Adam Bergner
Fortunagatan 33	Vretgatan 11	Norra vägen 57	Barnhemsgatan 15
553 23 JÖNKÖPING	573 61 SOMMEN	596 33 ÖDESHÖG	582 58 LINKÖPING
070-942 39 03	070-545 40 98	0702-46 83 71	073-926 0057
ellenhultman@yahoo.se	konnyh@hotmail.se	b.tommy@live.se	adam.bergner@yahoo.se

Suppleanter:

Joakim Wallin	Ruben Brage	Kim Arrio
Rökingestigen 38	Tröskaregatan 90	Vilbergsgatan 95
590 71 LJUNGSBRO	583 34 LINKÖPING	603 57 NORRKÖPING
070-550 21 18	013-15 87 42	076 - 835 86 88
jocke1068@yahoo.se	070-345 21 17	swespy_kim@hotmail.com
	mail@rubenbrage.se	

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Medlemsavgift: Avgiften 2012 är 100 kr - inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Årsrapport 2011 från Tåkerns Fältstation

Redaktörer: Lars Gezelius och Lars Nilsson

Linköping 2012. ISSN 1650-3058

Meddelande nr. 90 från Tåkerns Fältstation.

Rapport till Tåkernfonden.

Upplaga: 300 ex.

Omslag/Cover: Skrattmå/s/Black-headed Gull

Foto: Johan Träff

Annual report 2011 from Tåkern Field Station, Sweden

Contribution No. 90 from Tåkern Field Station.

Report to the Tåkern Fund.

De årliga rapporterna som publicerats sedan 1990 har haft lite olika namn. Till en början hette de "Fältarbete" (1990-1997). Sedan kom namnet "Fåglar i Tåkern. Fältarbete" (1998-1999) och rapporten registrerades med ett ISSN nummer hos Kungliga biblioteket. Eftersom det inte alltid bara handlar om fåglar kändes benämningen Fåglar i Tåkern inte helt korrekt. Från och med 2000 heter den kort och gott "Årsrapport från Tåkerns Fältstation". Arter på rödlistan anges med hotkategori i rubriken. (EN - Starkt hotad, VU- sårbar, NT - nära hotad).

Innehåll	Sida
Verksamheten 2011.....	4
Väder.....	5
Doppingar.....	6
Rördrom.....	7
Knölsvan.....	8
Gåsräkningar.....	9
Sädgås.....	10
Kanadagås.....	11
Grågås.....	11
Skedand och årtå.....	12
Snatterand.....	13
Simfågelräkningar.....	14
Brun kärrhök.....	17
Småfläckig sumphöna.....	18
Trana.....	19
Skrattmå.....	20
Fisktärna.....	21
Svarttärna.....	22
Trastsångare.....	23
Vassångare.....	24
Skäggmes.....	25
Pungmes.....	26
Ringmärkning.....	27
Punktrutt - Tåkern runt	28
Inventering av strandängar.....	29
Havsörnen vid Tåkern.....	45
Övriga obsar 2011.....	46
Förteckning av meddelanden.....	48

Tåkerns Fältstation stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Tåkern Field Station is financially supported by the Tåkern Fund.

Verksamheten 2011

Fältstationsåret 2011 var inventeringsmässigt traditionellt med inventeringar, räkningar och ringmärkning men logistiskt något omtumlande då vi i augusti fick lämna Kvarnstugan och flytta någon kilometer österut till ett nytt stationshus - Åsenstugan. Denna flytt tog mycket kraft under sommaren-hösten. Ett 20-tal personer har engagerat sig i verksamheten varav några nya kommit till. Ingen ny art för Tåkern noterades detta år, men sällsyntheter som stäpphök och svartpannad törnskata gästade sjön. Stationen var bemannad 101 dagar, mest i juni-augusti. Långliggande personal var Karl- Martin Axelsson, Adam Bergner, Anders Olovsson, Lars Gezelius samt Isa Alladat. Omfattande inventeringsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Kim Arrio, Tommy Berg, Peter Berglin, Göran Bergengren, Benny Ekberg, Christer Elderud, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Magnus Swenson och Joakim Wallin. Under året ringmärktes 3707 fåglar av 61 arter. Nu har drygt 100 000 fåglar märkts vid Tåkern! Det blev ingen ny märkart 2011. 841 boungar märktes, bl.a. 299 svartvita flugsnappare, 102 talgoxar, 169 skrattnåsar, 63 fisktärnor och 20 svarttärnor. Under året noterades enligt Svalan 195 arter vid sjön.

Januari - mars

Stationen var bemannad endast sex dagar denna hårda vinter. Två vinterfågelrutter genomfördes i början av januari, Tåkern Runt (fjortonde året) och Omberg (tolfte året). Matning av örn vid åteln öster om Glänås samt småfåglar vid fågeltornet bedrevs. Inga skidturer på sjön gjordes. I mars genomfördes två gåsräkningar.

April-maj

Under april var stationen bemannad 13 dagar. Två tran- och gåsräkningar genomfördes. Inventeringarna av strandängarna påbörjades, liksom kartering av brun kärrhök, rördrom och trana. Under maj var stationen bemannad 9 dagar. Strandängarna inventerades, grågåskullar räknades och karteringen av skäggdopping, skedand, årtä, snatterand, pungmes, trastsångare, skrattnås och tärnor påbörjades. Ringmärkning visades vid Glänås under fågelskådningens dag. Holkarna vid Kvarnstugan och Glänås kollades. En paddlingstur till Tovören genomfördes. Personal under månaderna var bl.a. Lars Nilsson, Karl-Martin Axelsson, Joakim Wallin, Adam Bergner och Lars Gezelius. Denna månad märkte Jocke Wallin stationens 100 000:e fågel, en blåmesunge.

Juni-juli

Under juni var stationen bemannad 18 dagar. Arbetet under perioden dominerades av inventeringar av häckande fåglar på strandängarna, trastsångare, vassångare, rördrom, måsar, tärnor, doppingar, trana och pungmes. Punktruttsinventeringarna "Tåkern runt" och Omberg genomfördes. Inventeringarna ute i sjön omfattade totalt 15 paddelturer fördelat på Renstad yttre 2, Prästören 1, Tovören/Svälänge 3, västra vassarna 2, östra delen 5, Källstadviken 1 och Lorbydeltat 1. Ringmärkning av boungar av skrattnås, fisktärna, svarttärna, pilgrimsfalk och holkhäckande fåglar bedrevs. Den traditionella nattsångarinventeringen genomfördes 10 juni. I slutet av månaden byggs tre träbroar över en ny kanal nere vid märkplatsen vid Renstad kanal. Ett stort tack går till Kenneth Strand för hjälp med detta arbete. Personal var Lars Gezelius, Adam Bergner, Karl-Martin Axelsson, Joakim Wallin.

I juli var stationen bemannad 22 dagar. Den standardiserade ringmärkningen vid Renstad kanal startade och fångst bedrevs under totalt 14 morgnar. I övrigt inventerades knölsvan och rastande vadare. En paddeltur till Tovören genomfördes. Flytten till den nya Åsenstugan påbörjas. Mycket bråte som ansamlats på stationen under 37 år går till återvinning. Personal var Kim Arrio, Anders Olovsson och Lars Gezelius.

Augusti-september

I augusti var stationen bemannad 18 dagar och i september endast 4. Personal var Karl-Martin Axelsson, Isa Alladat, Herrmann Almquist, Adam Bergner och Lars Gezelius. Två simfågelräkningar och två gås- och tranräkningar genomfördes. Ringmärkning vid Renstad kanal bedrevs 15 morgnar i augusti och fyra i september. Nya förläggningen i Åsenstugan tas i besittning.

Oktober-december

Under perioden var stationen bemannad 11 dagar. Fyra gåsräkningar och en simfågelräkning genomfördes. Ringmärkning bedrevs vid Renstad kanal fem morgnar under oktober och Christer Elderud bedrev kvällsfångst av dvärgbeckasin vid Glänås och Furåsa. Det sista ur Kvarnstugan flyttas ut och en epok går i graven. Personal/Gåsräknare var bl.a. Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Kim Arrio, Tommy Berg, Peter Berglin, Adam Bergner, Benny Ekberg, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Staffan Kvist, Gunnar och Elke Myrhede, Jan-Erik Nordqvist, Tommy Tyrberg. Övriga som bidragit med inventeringsinsatser är Göran Bergengren, Christer Eriksson, Jan Henriksson, Morgan Johansson, Eva Vogel Rödin och Magnus Swenson. Verksamhet och inventeringar har figurerat både i radio och press. Det var en kort resumé av fältstationsåret 2011. Ett varmt tack till alla som bidragit.

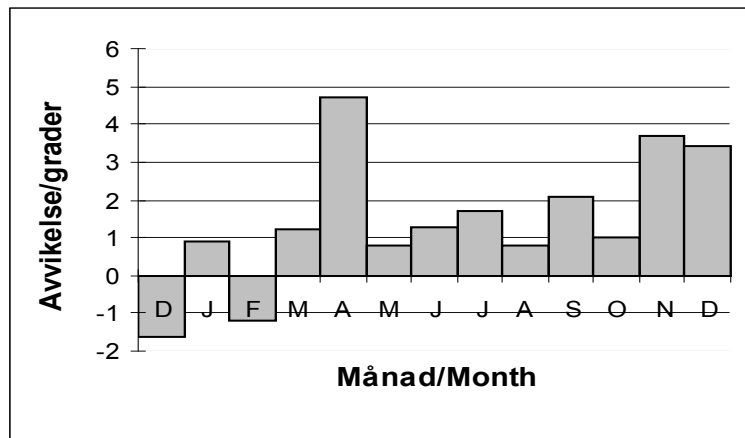
Väder

(Uppgifterna är hämtade från väderstationen Västerlösa, ca 40 km öster om Tåkern.)

Vintern blev mycket kall och snörik. Som mest låg ca 40 cm snö. Sjön frös i december och var isbelagd till början av april. Isen var omkring 40 cm tjock. I april kom vårvärmen snabbt. Värmen höll sedan i sig under hela sommaren och även hösten blev varmare än normalt. Vintern kom inte på samma sett som de föregående två åren utan november och december blev mycket milda. Året bjöd på en hel del nederbörd. Bara april och november blev torrare än normalt. Tyvärr blev juni särskilt nederbördsrik.

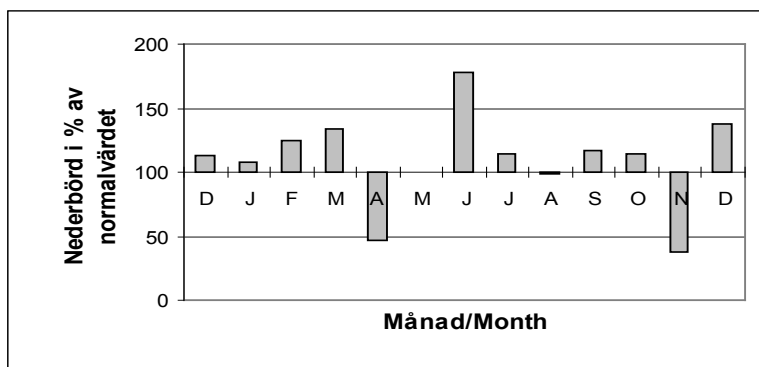
Figur 1. Temperaturavvikelse från normalvärdet under dec 2010 - dec 2011.

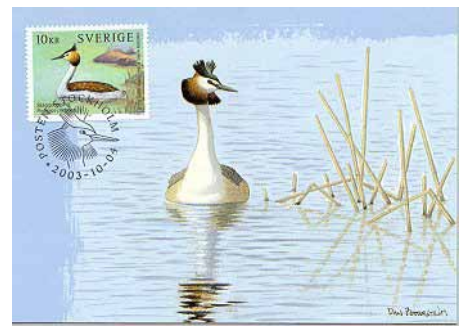
Deviation (degrees) from normal temperature from December 2010 to December 2011.

Figur 2. Nederbörden i procent av normalvärdet under dec 2010- dec 2011. (Normalvärdet =100 %.)

Precipitation expressed as percentage of normal amount. December 2010 to December 2011. (Normal precipitation = 100 %).

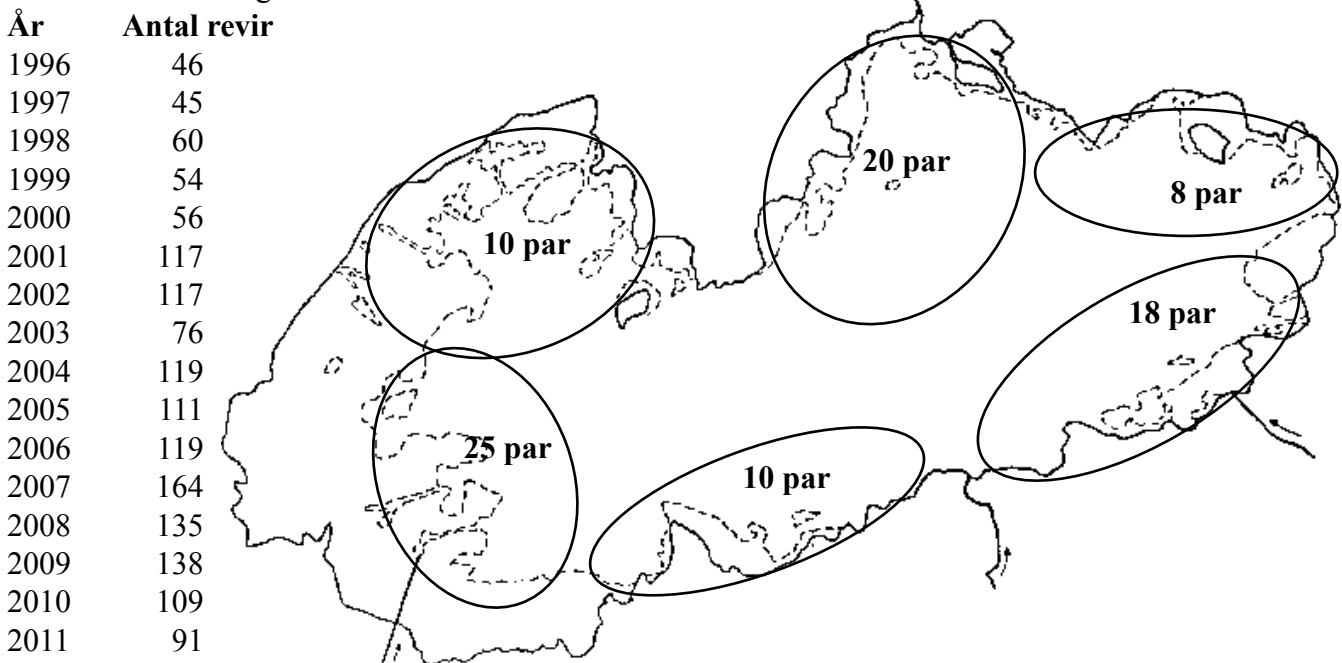

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Lars Nilsson

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för sextonde året. Den största insatsen har gjorts på räkning av par och kullar under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 91 par (revir). Det är en fortsatt nedgång från toppåret 2007 då 164 par inräknades. Paren var i år relativt jämnt fördelade i sjön, vilket oftast inte brukar vara fallet. Antalet ungpullar har ökat markant, uppskattningsvis har dryga 50-talet kullar funnits i sjön under sensommaren, att jämföra med ca 10 året innan och ett 25-tal 2009. Variationen mellan olika år är stor. Vid höstens simfågelräkningar noterades följande antal i mitten av månaden: augusti 210, september 383 och oktober 860. Oktobersiffran är inte bara oktober-högsta utan också all time high för simfågelräkningarna. Trots att bestånden av kransalger, axslinga och krusnate fortsatt har en mycket stor utbredning har antalet revir minskat. Kanske är den hårda vintern en förklaring till detta.

Figur 3. Skäggdoppingrevir, totalt 91 par. *Territories of Great Crested Grebe, in total 91 pairs.*

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

En vårobservation; ett ex vid Hovtornet 11 april. Ett ex fanns i sjön 4 juli (Artportalen). Under hösten noterades fåglar vid Glånås 17 (2 ex), 19 (1 ex) resp. 22 (1 ex) september och ett ex utanför Hovtornet 5 november.

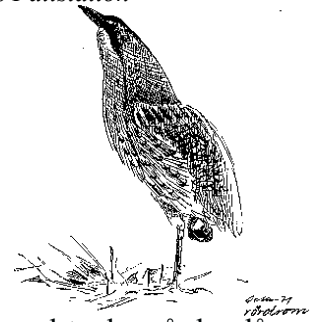
Svarthakedopping *Podiceps auritus* (NT)

Ett ex sågs vid Glånåstornet 20 april resp. 7 maj. På samma lokal fanns ett ex 23 augusti, en årsunge 26 augusti och två ex 4-5 september.

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* (EN)

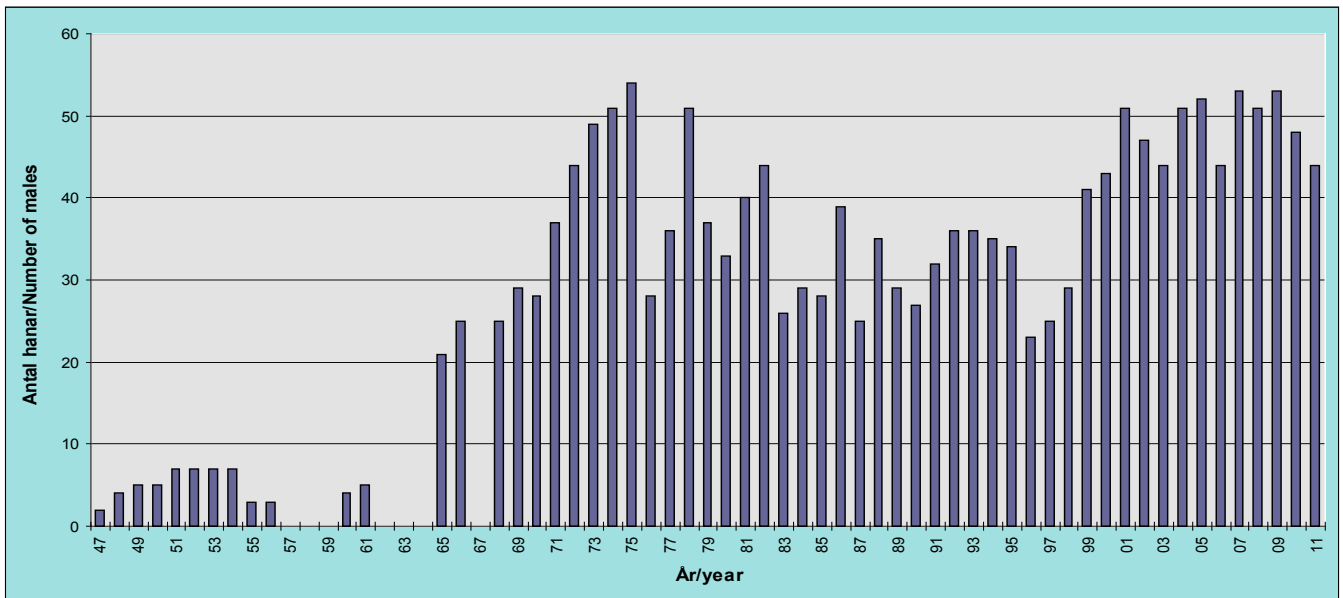
Inga observationer, vilket innebär att fjolårets besök inte upprepades.

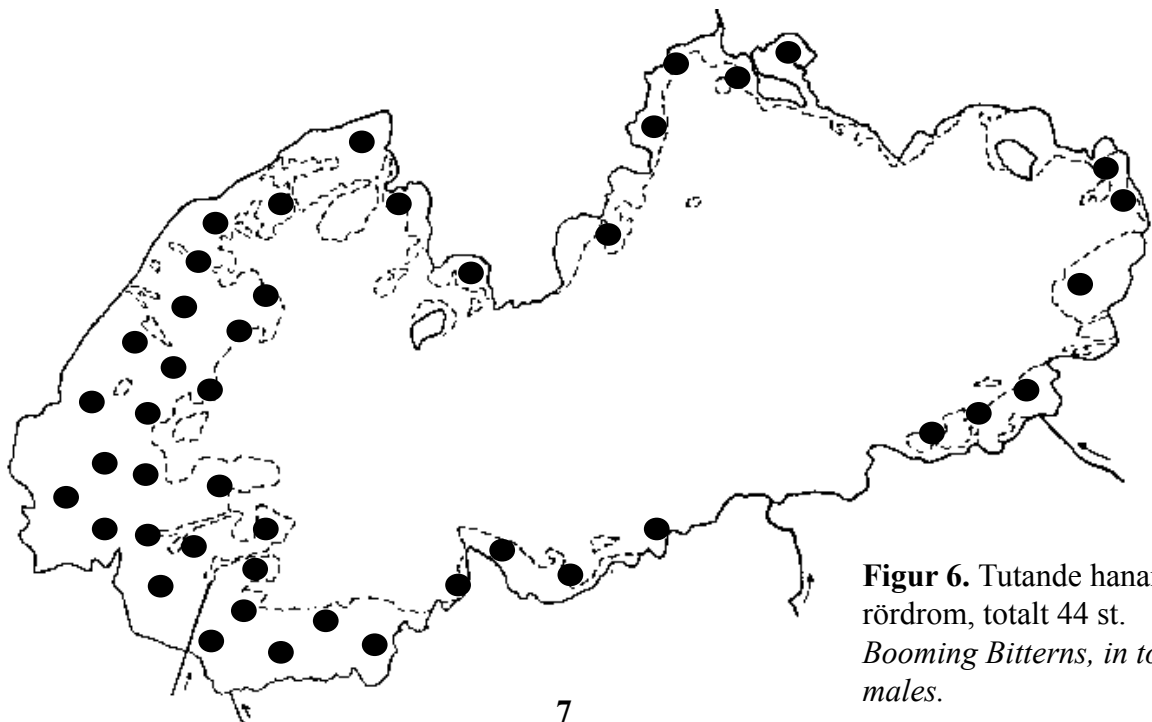
Rördrom *Botaurus stellaris* (NT)

Lars Gezelius

Den första rördrommen hördes redan 13 mars, vilket är tämligen tidigt med tanke på den långa hårda vintern. Inventeringen har pågått från islossningen fram till midsommar. Avlyssning har skett från stränderna och vid paddelturer i kanaler och vid vassens ytterkant, parallellt med räkning av övriga vassararter såsom brun kärrhök och trastsångare. Vassbesök är ett måste för att lokalisera reviren, då avståndsbedömningen är mycket svår att göra. Rördrommen är ju fågelsjöns doldis och ses enstaka gånger vid spelflykten under tidig vår. Större är chansen i början av juni, då honorna flyger fram och åter mellan boet och ut till fiskeplatserna. Reviren ligger tätast i de västra vassarna och med jämn spridning i sjöns östra del. Antalet tutande hanar blev 44 st. och populationen har minskat något. Sista observation gjordes 7 oktober. I Sverige rapporterades drygt 700 tutande hanar 2009 och arten är ökande.

Figur 5. Antalet tutande rördrommar 1947-2011. *Number of booming Bitterns 1947-2011.*

Figur 6. Tutande hanar av rördrom, totalt 44 st. *Booming Bitterns, in total 44 males.*

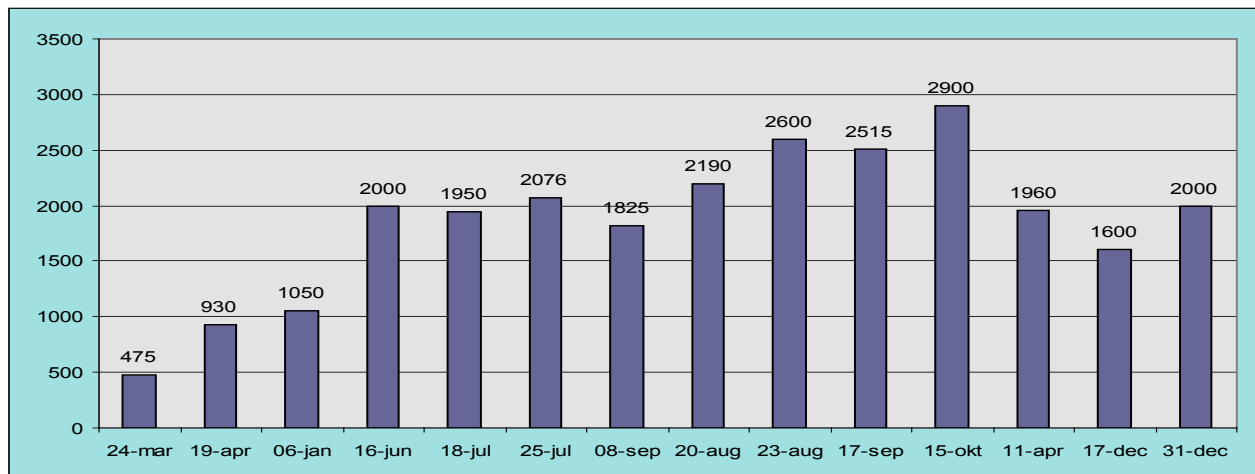
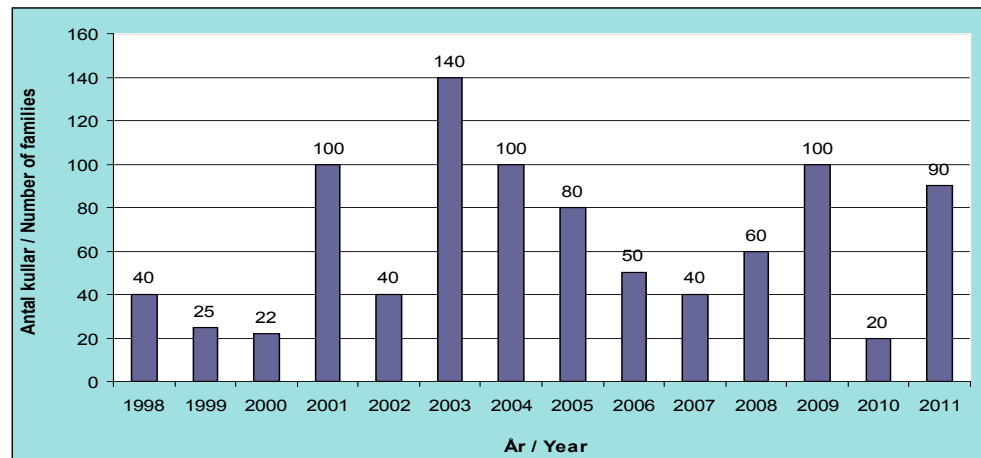

Knölsvan *Cygnus olor*

Lars Nilsson

Fältstationen började 1998 att samla in mer data om arten. Räkningar av ungfamiljer har skett från strategiska platser runt sjön, framförallt från Glänåstornet. Här ser man i juni-juli en stor del av kullarna som har kläckts i sjön under året. Från höstens simfågelräkningar finns också data men här är naturligtvis antalet översomrare och inflyttare stort. Även om simfågelräkningarna inte visar hur många häckningar som genomförts i sjön under året ger de ändå en bra bild av Tåkerns förutsättningar att attrahera knölsvanar. Liksom förra året var sjön isbelagd under lång tid. Bortsett från en udda observation vid Svälänge första februari anlände de första fåglarna 13 mars då 10 ex sågs från Svälningetornet. Under hösten 2010 var antalet, i likhet med de senaste åren, mycket högt. Årets högsta notering blev 2900 ex som inräknades vid simfågelräkningen den 15 oktober. Det innebär såväl oktoberrekord som totalrekord för simfågelräkningarna, räkningar som genomförts varje höst sedan mitten av 1970-talet. Den milda förvintern gjorde att många svanar dröjde sig kvar länge i sjön. På årets sista dag fanns uppskattningsvis 2000 knölsvanar kvar. Antalet kullar i sjön uppskattades till 90, en återgång till antal som varit normala under senare år efter förra årets bottennotering. Varför antalet kullar varierar så mellan åren har vi idag ingen bra förklaring till. Det finns inget som tyder på att födounderlaget har förändrats, kransalgsbestånden är på en fortsatt hög nivå. Sedan finns det naturligtvis en hel rad andra faktorer som kan påverka antalet häckande knölsvanar, inte minst förhållandena i övervintringskvarteren. Noteras kan att antalet kullar i år ökat rejält sedan året innan trots mellanliggande kallvinter.

Figur 7. Max antal knölsvansfamiljer under sommaren i Tåkern 1998-2011. *Maximum number of Mute Swan families during summer 1998-2011.*

Figur 8. Antal knölsvanar i Tåkern 2011 räknade i huvudsak från Glänås fågeltorn (från och med september, inklusive årsungar). *Number of Mute Swans in Lake Tåkern in 2011 counted mainly from Glänås bird tower. From September juveniles are included.*

Gåsräkningar / *Geese-counts*

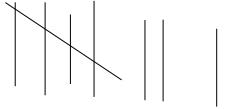
Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes fyra räkningar och under hösten åtta. Räkningen 2 oktober misslyckades p.g.a. dimma. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningmetodikerna var densamma som tidigare år, d.v.s. gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Gåshösten bjöd på tämligen normala siffror. Sädgäsen toppade i början av november med bara 9000. Arten sågs under perioden 3.9 - 31.12. Över 2000 höll sig kvar ända till de sista dagarna i december. Grågässen uppträdde i färre antal jämfört med föregående höstar. Några stannade hela december ut. Maxantalet för kanadagås blev det näst lägsta sedan 1989! Vitkindade gäss noterades med bara 145 ex. som mest. Spetsbergsgås förekom sparsamt ända fram till slutet av november och max blev 200 ex. vid Ramstad 18.12. Bläsgäsen sågs endast i enstaka ex under hela hösten. Fyra prutgäss sågs 29.10 vid Hov och två snögäss 29.10. Två-sex tundrasädgäss noterades 16.9 - 13.11.

Vårens fyra räkningar genomfördes 19 mars till 9 april. Maxantalet sädgäss blev 5470 ex. 19 mars, vilket är relativt högt. De första grågässen kom 6.2 och maxantal blev 2360 den 26.3. Kanadagås toppade med 520 ex. Bläsgås rastade 13.3 - 24.5 med som mest 95 ex. 22.4. Spetsbergsgås sågs med ett - åtta ex. 16.3 - 25.4 och den 28.4 rastade hela 200 ex. vid Tovören. 29 vitkindade gäss sträckte norrut 25.4. En fällgås noterades vid Glänås 22.5. En tundrasädgås noterades 7.4 vid Hov och sju halsmärkta ex. rastade vid Tovören 15-29.4.

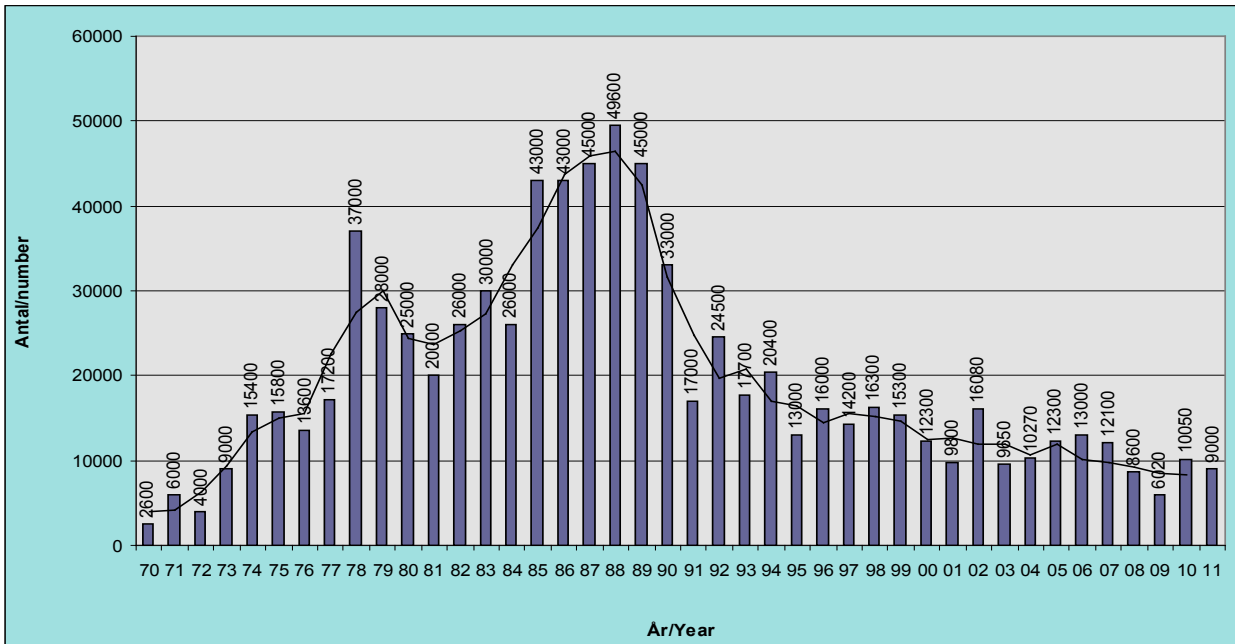
Tabell 1. Antalet individer av olika gåsarter vid höstens räkningar. *Number of Geese counted during the autumn.*

	20/8	17/9	15/10	22/10	29/10	8/11	13/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	-	5630	7770	4390	7120	9000	6700
Grågås <i>Anser anser</i>	7020	12650	2240	2500	1310	800	290
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	2	4	2	7	4
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	60	1	26	15
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	-	-	-	-	4	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	200	400	780	1210	1200	270	1450
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	87	-	85	145
Snögås <i>Anser caerulescens</i>	-	-	-	-	2	-	-

Sädgås *Anser fabalis* (NT)

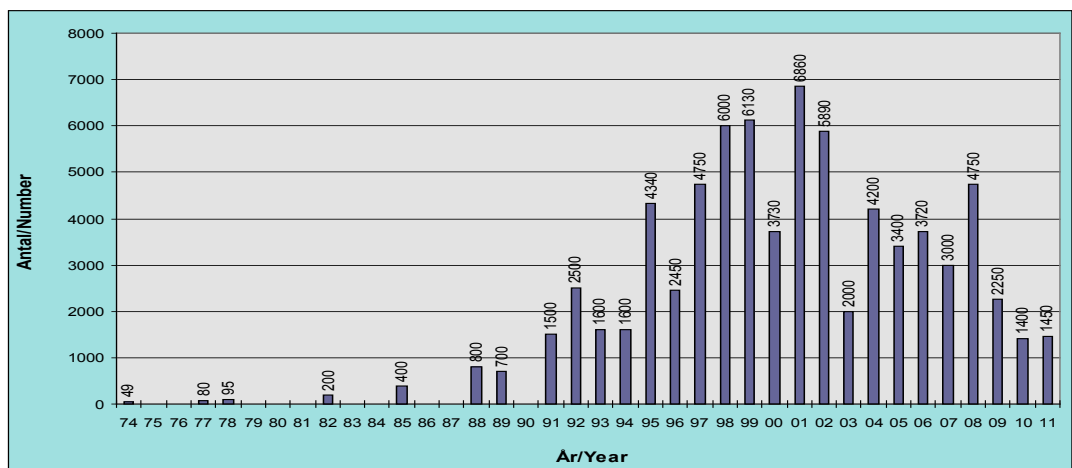
Höstmaximum infaller allt senare och årets topp blev endast 9000 i början på november, vilket är i nivå med 2000-talets maxsiffror. De flesta gässen flög liksom tidigare ut i sektorn Säby-Furåsa samt vid Holmen-Renstad (särskilt under senare delen av hösten). Antalet sädgäss i Sverige 2010 var i oktober 48000. Arten har en fallande trend som höstrastare i Sverige. Hösten 2011 var de två största rastplaterna i Sverige Kvismaren med 22000 och Hjälstaviken med 23600. Tåkern hyste därmed den tredje största ansamlingen i Sverige.

Figur 10. Max antal sädgäss vid Tåkern höstarna 1970-2011. Linjen anger rullande treårsmedel. *Maximum number of Bean Geese at Tåkern during the autumns 1970-2011. The line shows running three-year means.*

Kanadagås *Branta canadensis*

Antalet höstrastande kanadagäss ökade i slutet av 1990-talet men efter 2001 kan en klart nedåtgående trend skönjas vad gäller höstmaximum. Variationerna under hösten är dock stora och beror bl.a. på att de utnyttjar Vättern som alternativ sovplats. Årets max, 1450 ex, inräknades så sent som 13 november och det är det näst lägsta sedan 1989!! Antalet häckande kanadagäss är fortsatt relativt lågt i Tåkern. I maj-juni sågs endast sex kullar (jfr. tre st. 2010, sex st 2009, tre st. 2008 och 2007, 19 st. 2006, 18 st. 2005, 8 st. 2004, 16 st. 2003 och 2002, 14 st. 2001 och -00 samt 22 st.1999) i vassarna och på strandängarna.

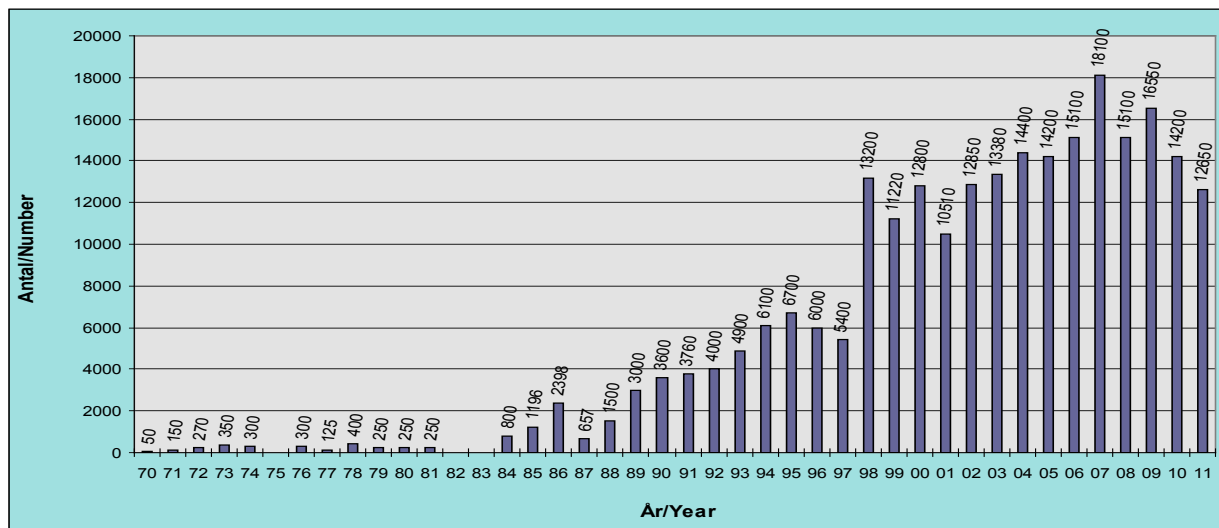

Figur 11. Max antal kanadagäss vid Tåkern höstarna 1974-2011. *Maximum number of Canada Geese at Tåkern during the autumns 1974-2011.*

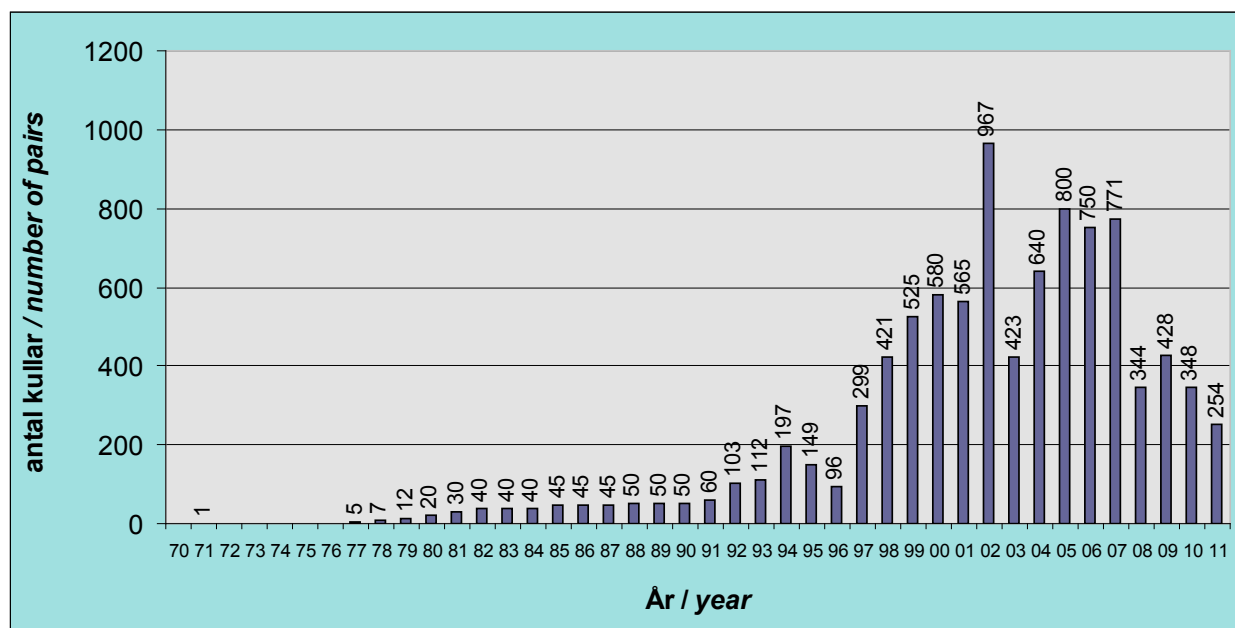
Grågås *Anser anser*

Maxantalet grågäss under hösten, 12 650 ex. i mitten av september, är något lägre än de senaste höstarna och jämförbart med början av 2000-talet. Totalsumman har vid de riksomfattande septemberinventeringarna i Sverige ökat kraftigt från 20 000 ex 1984 till ca 225 000 ex 2010. Tåkern hyste 2010 landets näst största ansamling av grågäss under hösten. Vid Hjälstaviken, Uppland rastade 15000 ex.

Figur 12. Maxantal grågäss under höstarna 1970-2011. *Maximum number of Greylag Geese during the autumns 1970-2011.*

Årets inventering häckande grågåsfamiljer var heltäckande och räkningarna skedde 8 - 22 maj, d.v.s. under perioden då kullarna lämnar vassområdena och går upp på strandängarna. De tidigaste kullarna noterades 8 maj. Det högsta antalet kullar på respektive strandängsavsnitt blev Väversunda 10, Åsby 40, Yxstad 60, Hopabetet 5, Herrestad 8, Säby 28, Hov 39, Sjtötuna 4, Glänås 11, Svanshals 15, Bankängen 25, Kvarnängen 0 och Ramstad 7. Årets inventering slutade på 254 kullar. Antalet sedda kullar är naturligtvis inte samma sak som antalet häckande par som är avsevärt större. Antalet sedda kullar ligger numera kring 300-400 par snarare än tidigare års höga nivå på 700-900 par.

Figur 13. Antal grågåskullar 1970-2011. *Number of Greylag Geese families 1970-2011.*

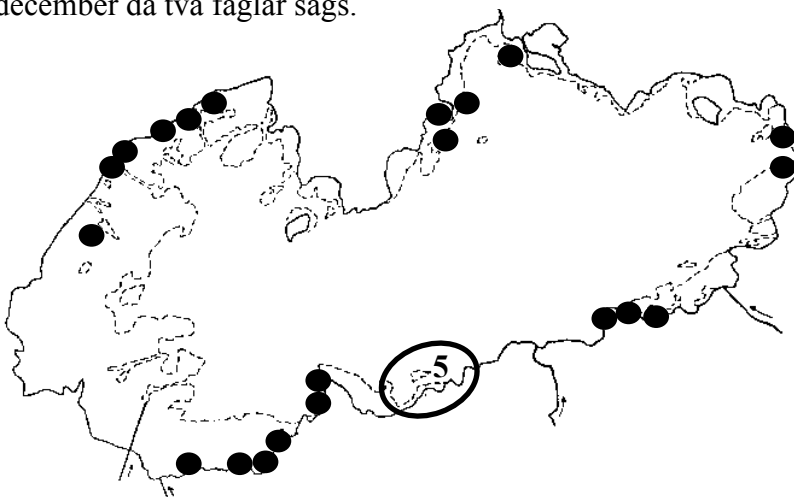
Skedand *Anas clypeata* och årtä *Anas querquedula* (VU)

Lars Nilsson

Under årens lopp har försök gjorts att uppskatta hur många skedänder som häckar i Tåkern. Detta är ingen lätt uppgift. Fåglarna, och då speciellt hanarna, uppehåller sig i april och fram till juni företrädesvis i den s.k. blå bården, det öppna vattnet mellan vass och strandäng. De är då lätta att räkna. De är också rörliga och flyger gärna mellan olika lokaler runt sjön. Uppskattningen av antalet häckande par bygger framförallt på ett stort antal besök vid de olika strandängarna. Antalet hanar och honor har räknats. Under 2011 beräknas 26 par av skedand ha funnits vid sjön under häckningstid (2010:23, 2009:25, 2008:24, 2007:18, 2006:17, 2005:13, 2004:18, 2003:18, 2002:17, 2001:16, 2000:17, 1999:20 par). De tre senaste åren har antalet par etablerat sig på en högre nivå än tidigare. Årets notering är sekelhögsta. Medeltalet för de senaste tretton åren är 19 par. Första observationen gjordes relativt sent, 8 april, då sex fåglar sågs vid Renstad kanals mynning. Högsta antal noterades vid simfågelräkningen 17 september då 31 ex fanns i sjön, en klart lägre siffra än tidigare år. Några säkra ungpullar har inte observerats. Årets sista observation gjordes, enligt Artportalen, vid Glänås den 27 december då två fåglar sågs.

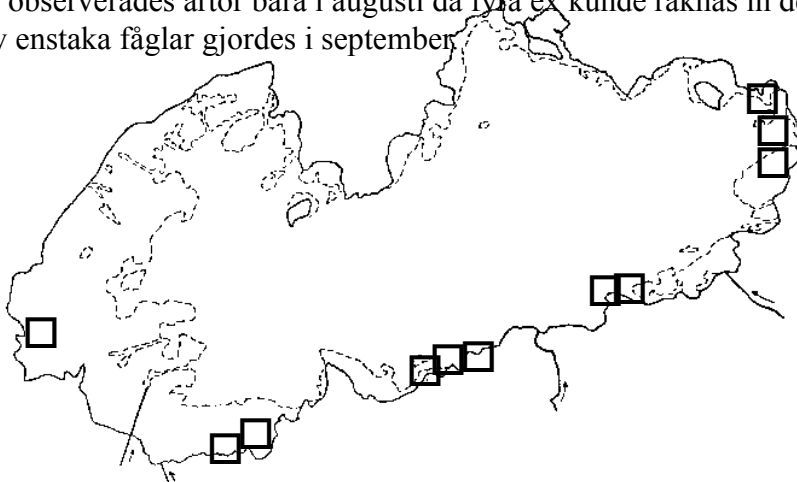

Figur 14. Par/revir av skedand *Anas clypeata*, 26 st. Number of pairs of Shoveler, 26.

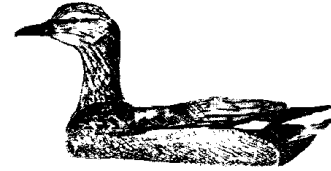
Årtä har räknats runt Tåkern enligt samma principer som gäller för skedand. Uppträdandet följer också samma mönster, lättobserverad i blå bården under våren och färre observationer fram mot sommaren. Under 2011 räknades till 11 revir vid sjön (2010:11, 2009:12, 2008:13, 2007:13, 2006:13, 2005:12, 2004:12, 2003:16, 2002:16, 2001:13, 2000:12, 1999:12 revir). I slutet av 1970-talet uppskattades det häckande beståndet till 15-20 par. Under andra halvan av 80-talet ökade antalet par med en topp 1990 på 40-45 par. Under slutet av 90-talet har antalet sedan minskat. Medeltalet för de senaste tolv åren är 14 par. Första observationen för året gjordes 7 april, då en hane sågs vid Glänås. Största antal samtidigt under våren var fem ex, vid Bankängen 26 april. Vid höstens simfågelräkningar observerades årtor bara i augusti då fyra ex kunde räknas in den 20:e. Två sena observationer av enstaka fåglar gjordes i september.

Figur 15. Par/revir av årtä *Anas querquedula*, 11 st. Number of pairs of Garganey, 11.

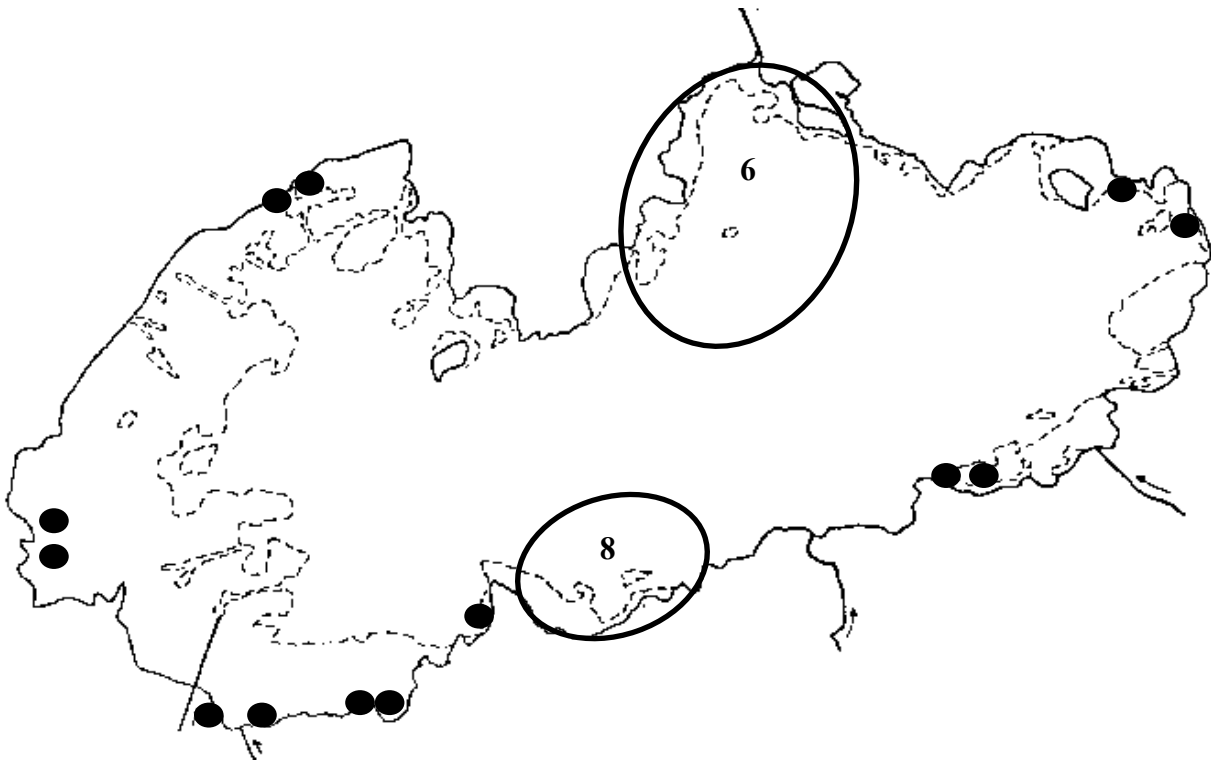
Snatterand *Anas strepera*

Lars Nilsson

Här görs återigen ett försök att beräkna hur många snatteränder som finns i Tåkern. Uppgiften är inte lätt eftersom snatteranden under häckningstiden är ganska mobil och också kan vara diskret i sitt uppträdande. Till hjälp har jag tagit framförallt Fältstationens dagbok. Här finns registrerat ett antal observationer dels från olika strandängar med blå bärd och dels från paddlingsturer från olika delar av sjön. Komplettering görs också med obsar från de olika fågeltornen. Liksom för övriga redovisningsarter ger Svalan värdefull extra information.

Med utgångspunkt från dagboken bedöms Tåkernpopulationen under 2011 till 27 par (2010:34, 2009:54, 2008:44, 2007:44, 2006:42, 2005:31, 2004:52, 2003:32, 2002:29 par). Det är en fortsatt nedgång till nivåer som rådde för tio år sedan. Medeltal för de senaste tio åren är 39 par. Det måste poängteras att siffran är ganska osäker eftersom snatteranden, som tidigare påpekats, är både mobil och diskret i sitt uppträdande. Årets första observation av snatterand gjordes den 26 mars då ett par sågs vid Svålingetornet. Redan i juni samlas snatteränder i större flockar. I slutet av juli fanns 200 ex vid Hov. Små ungar sågs vid Sålingetornet 13 juli. Under höstens simfågelräkningar noterades mycket höga antal (20 augusti:178 ex, 17 september:2030 ex, 15 oktober:1430 ex). Årets sista observation gjordes 28 december; då 20 ex sågs från Glänåstornet.

Figur 16. Par/revir av snatterand *Anas strepera*, 27 st. Number of pairs of Gadwall, 27.

Simfågelräkningar / Counts of Waterfowl

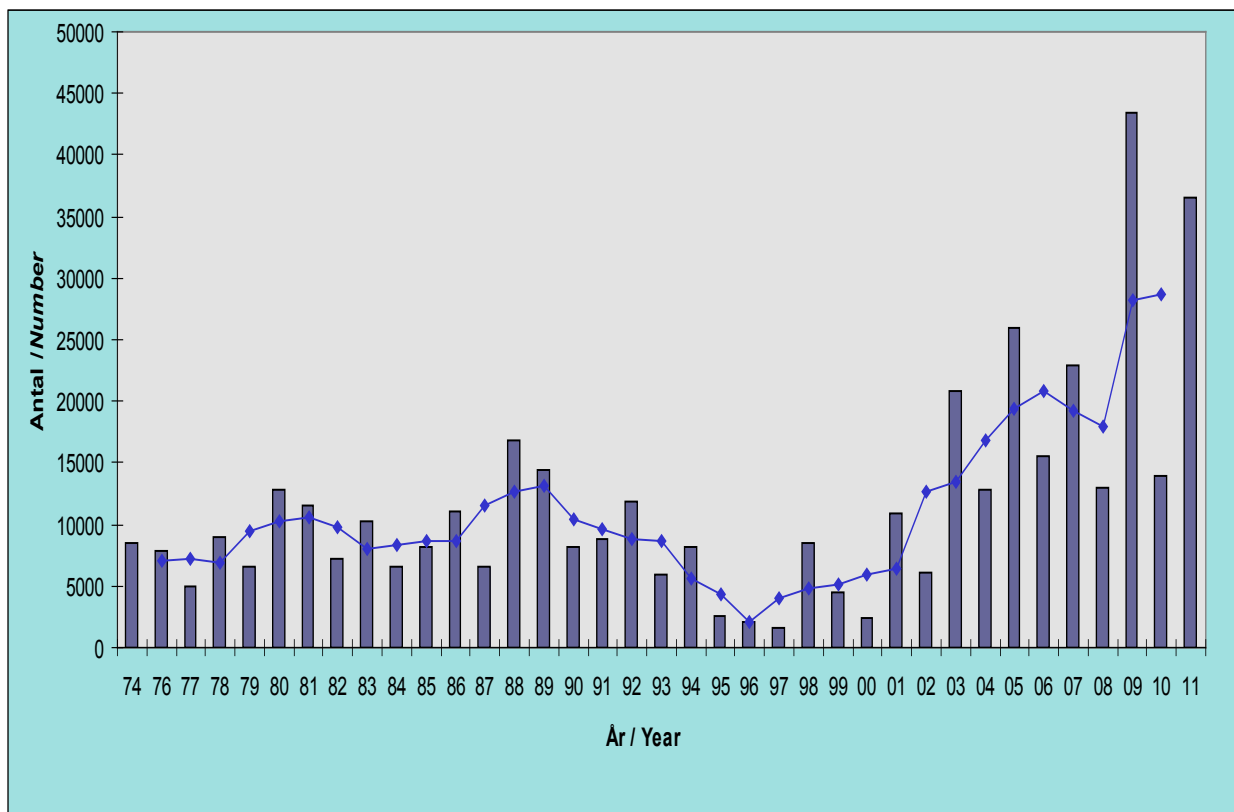
Lars Gezelius

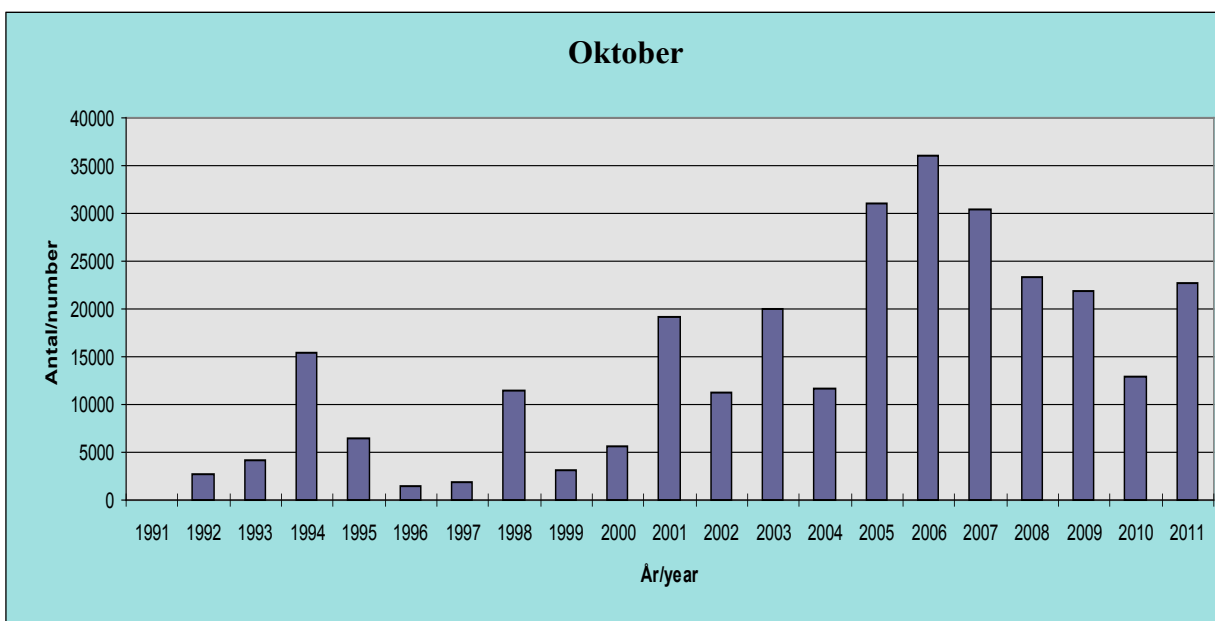
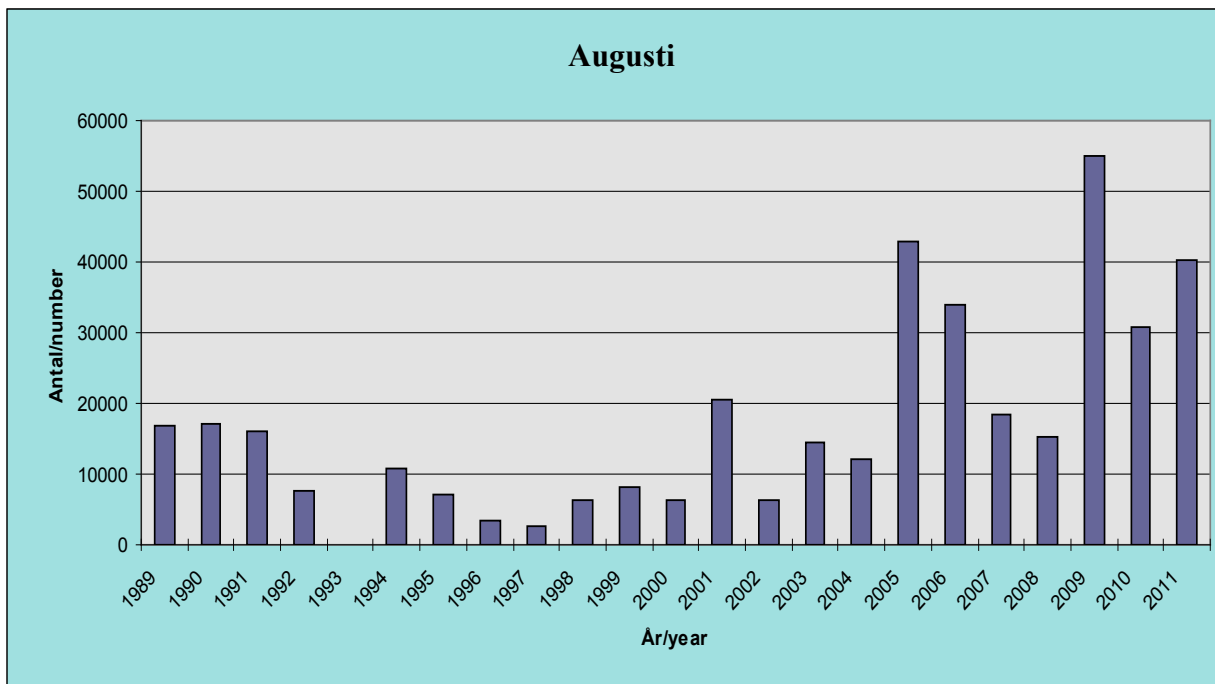
Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som samordnas av Wetlands International. Väderbetingelserna var relativt bra vid räkningstillfällena i september och oktober med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid augustiräkningen var det dock lite sämre med frisk vind och regn. Räkningsplatserna var i stort bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälunge och Åsby.

Höstens antal blev generellt mycket höga och närheten av 2009 års rekord. Antalen var särskilt höga i augusti och september. Snatteranden visade rekordantal vid samtliga tre tillfällen, med 2030 som topp i september (bara rekordet från november 2009 med 2700 är högre). Även bläsanden förekom i rekordantal för september. Annars var det dykänderna som dominerade i de stora flockarna ute på sjön. Brunand noterades med nästhögsta någonsin med drygt 20000. Viggen var med 4620 ex. nära högsta någonsin som är 5000 år 2010. Bland övriga rekordnoteringar kan nämnas oktoberrekord för knölsvan med 2900 och skäggdopping med 850 (tangerat högsta någonsin från september 1976) samt 1980 knipor i oktober.

Utanför räkningarna kan nämnas som mest 2880 knipor (rekord för Tåkern) 4.11 enligt Stefan Svensson på artportalen. 81-86 salskrakar vid Hov 3-18.11 och 72 ex. vid Glänås 31.12. 130 sångsvanar rastade 16.12. Bergänder noterades med 1-8 ex. 7.11 - 31.12 och 1500 vigg stannade året ut i de krympande vakarna.

Figur 17. Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2011. Linjen anger rullande treårsmedelvärde. *Total number of waterfowls, exclusive of coots, in Tåkern in the mid-september counts 1974-2011. The line shows running three-year mean.*

Figur 18. Totalt antal inräknade simfåglar vid augustiräkningarna (omkring 17 augusti), diagrammet överst och oktoberräkningarna (omkring 15 oktober). Ingen räkning genomfördes i augusti 1993 resp i oktober 1991. *Total number of waterfowls counted in Lake Tåkern in August and October.*

Våren och sommaren

I maj noterades som mest 60 brunänder vid Glänås. Där räknades sedan 1300 ex. 17.6. 700 vigg noterades 21.4 vid Sjtötuna och 780 sothöns räknades vid Svälinge 1.4. Två honfärgade salskrakar noterades 26.6. 1460 knipor räknades från Glänåstornet 1.4.

Under våren sågs som mest 2000 knölsvanar 11 april. Sångsvanarna toppade med 291 ex. 26.3. Två-fyra mindre sångsvanar sågs 23 - 28.3 vid Svälinge. Ett par bergänder rastade 21.4 vid Sjtötuna.

Tabell 3. Antal simfåglar vid höstens räkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. * anges vid månadsrekord för Tåkern.

Number of Waterfowls during the autumn counts. Within brackets is given the mean for the latest ten years counts. * marks new monthly record for Tåkern.

	15/8	(01-10)	18/9	(01-10)	17/10	(01-10)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	210	(219)	383	(213)	850*	(264)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	(1)	2	(1)	0	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	59	(356)	44	(272)	57	(227)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	10	(35)	16	(26)	8	(33)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2190	(2051)	2515	(2180)	2900*	(2096)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0	(3)	3	(3)	14	(9)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	(3)	0	(1)	0	(1)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	650	(2010)	5350*	(2904)	2050	(4476)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	1780*	(385)	2030*	(464)	1430*	(343)
Kricka <i>Anas crecca</i>	580	(1019)	1260	(1322)	170	(425)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1070	(1492)	470	(1061)	420	(1297)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	8	(14)	7	(124)	57	(81)
Årta <i>Anas querquedula</i>	4	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	25	(48)	31	(37)	5	(25)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	18200*	(7446)	20300*	(6817)	4270	(4247)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	3330*	(665)	1250	(556)	4620*	(1022)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	16	(66)	235	(90)	1980*	(436)
Obest. änder <i>Aninae</i> sp.	0	(1733)	2300	(2254)	40	(3203)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	2	(2)	3	(2)	46	(52)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(1)	0	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(5)	8	(52)	195	(179)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	12200	(6844)	20200	(8025)	3500	(3457)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	40288	(24943)	56761	(26593)	22621	(21045)
% av medelvärdet		162 %		213 %		104 %

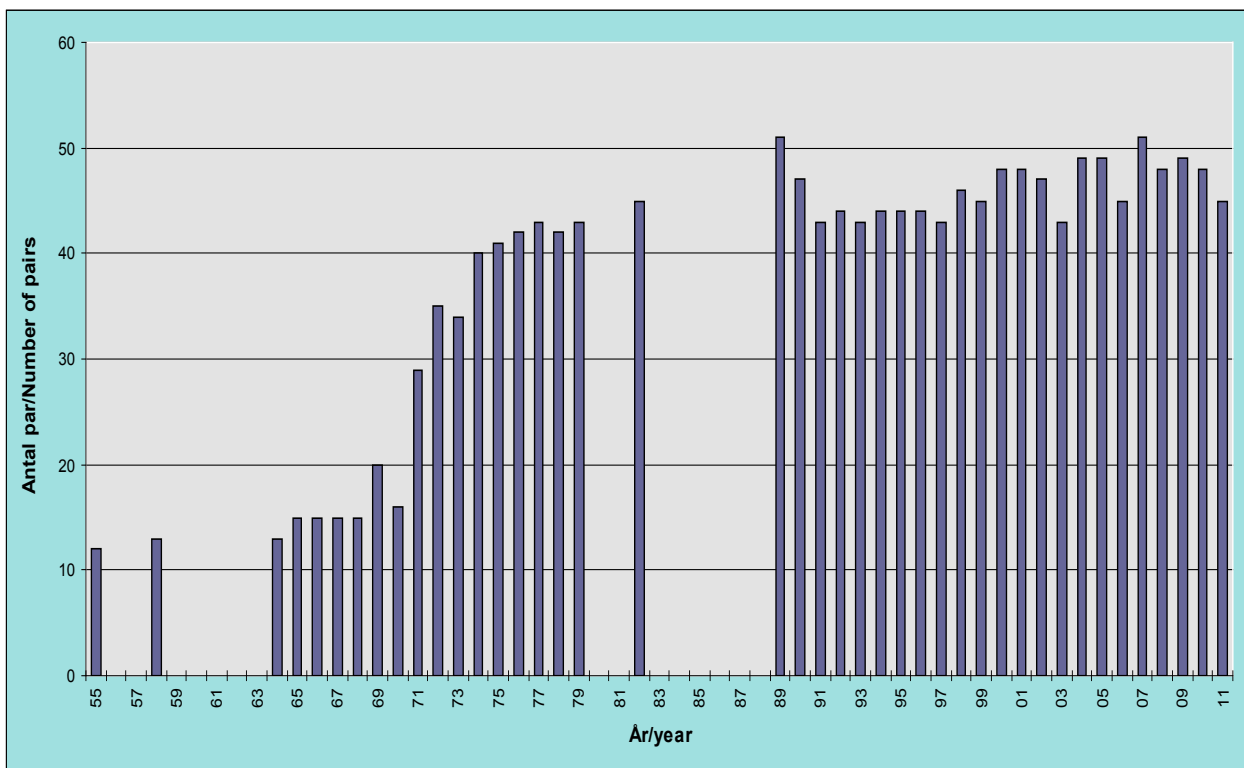

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Lars Gezelius

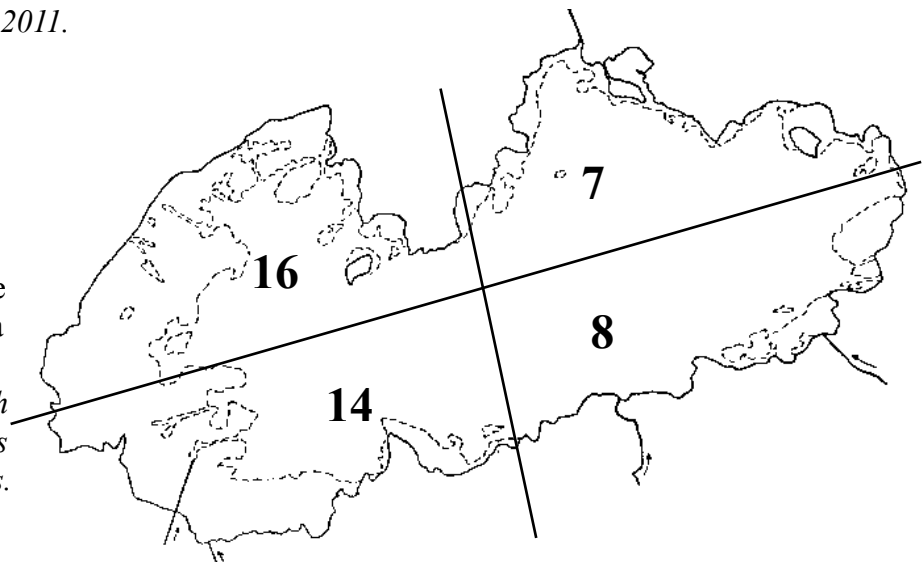

Den första brunhöken sågs 25 mars. Inventeringen pågick fram till midsommar och var intensivast i april, då bobyggnaden pågår. Både honan och hanen bygger med mindre kvistar, vass och starr och fodrar boet med gräs. Likt övriga rovfåglar byggs boet på under hela ruvningstiden och även efter kläckningen. Tätast låg reviren i de breda vassarna utanför Lundtorp. Fördelningen av antalet par i sjöns sektorer blev SW 14 par, NW 16 par, SE 8 par och NE 7 par. Totalt häckade alltså 45 par och stammen är stabil. Inga ungar har ringmärkts och inga återhynd har rapporterats. Årets sista observation gjordes 3 oktober.

Figur 19 Antalet par av brun kärrhök i Tåkern 1955-2011. *Number of breeding pairs of Marsh Harriers in Tåkern 1955-2011.*

Figur 20. Antal häckande par av brun kärrhök i fyra sektorer, totalt 45 par. *Number of pairs of Marsh Harriers in different parts of the lake, in all 45 pairs.*

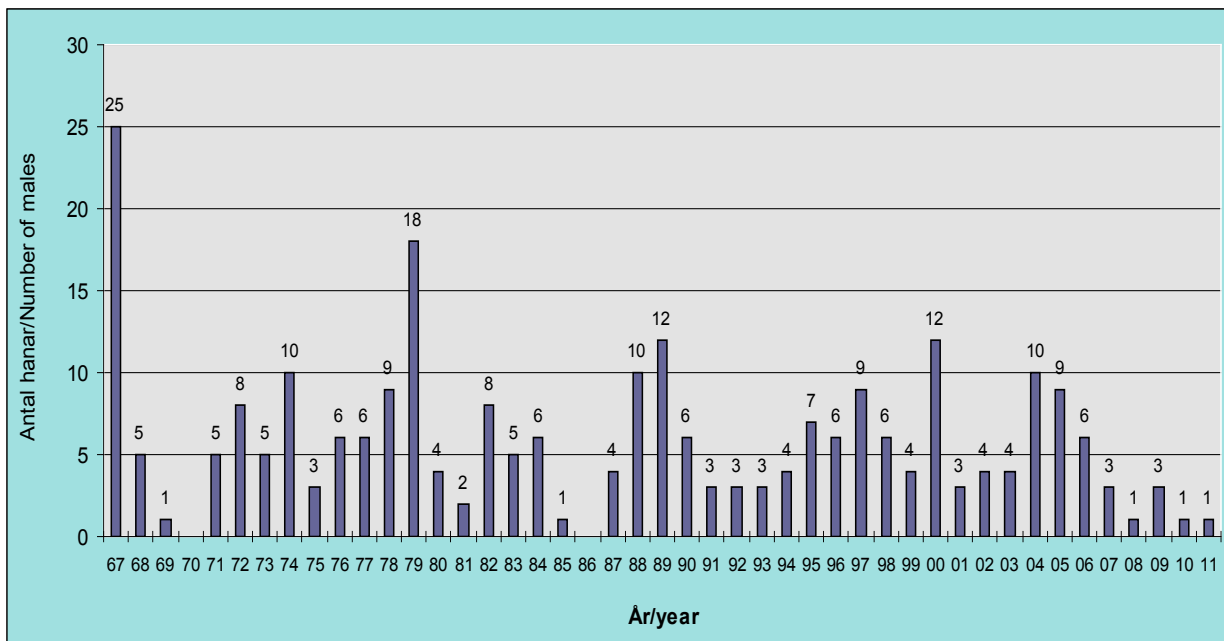

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* (VU)

Lars Nilsson

Antalet småfläckiga sumphönor har varierat betydligt mellan åren. I figur nedan visas numerären under de senaste dryga 40 åren. De sista åren på 1960-talet skedde en drastisk minskning då noll till fem individer hördes. 1967 kunde 10-25 exemplar höras på sträckan Väversunda-Renstad. Under 1990-talet kan en svagt uppåtgående trend skönjas. År 2000 var ett toppår med en av de högsta årssummorna under hela perioden. 2001 spelade tre och 2002 respektive 2003 fyra fåglar, vilket är låga siffror. Antalet ökade markant 2004, 2005 och 2006. Nedgången 2007 fortsatte även 2008 då bara två fåglar hördes (dock bara ett revir), den lägsta noteringen sedan 1985. Uppgången 2009 var bara tillfällig och följdes 2010 och 2011 av nya bottennoteringar. Endast ett revir konstaterades, på Lövängsborgsmaden i sydväst. Totalt fyra observationer gjordes vid sjön under året, från 20 april (flyttare?) till 10 juli. Troligen får vi även kommande år se en stor variation i antalet spelande fåglar, som kanske inte främst beror på tillgången till lämpliga häckningsbiotoper utan lika mycket på förhållanden i övervintringsområdet och under flyttning.

Figur 21. Antal spelande småfläckiga sumphönor vid Tåkern 1967-2011. *Number of whistling Spotted Crakes at Tåkern 1967-2011.*

Figur 22.

Revir av småfläckig sump-
höna i slutet av maj och
början av juni 2011. *Ter-
ritories of Spotted Crakes
in late May and early June
2011.*

Trana *Grus grus*

Lars Gezelius

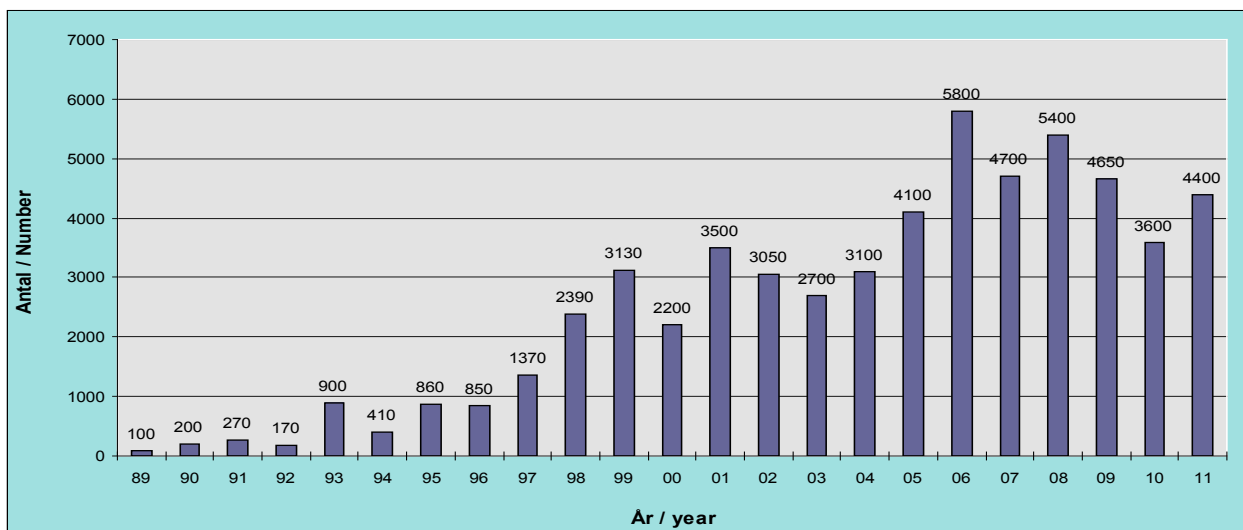
De första tranorna siktades 13 mars. Under våren räknades tranor i samband med gåsräkningarna 19 och 27 mars samt 2 och 9 april. Då noterades 1180 ex 2 april och 1050 ex. 9 april. Alltsedan våren 2006 har det varit tämligen låga antal vårrastande tranor. Vårrekordet är från 2004 då 3220 ex. rastade. Sammantaget bedöms ca 250 ex. ha översomrat vid sjön. Under april till juni markerades ensamma par, varnande fåglar eller par med ungar på karta över Tåkern. I år bedöms att 20 par påbörjat häckning vid sjön, vilket är ungefär som de senaste årens antal. Trenden är hela tiden en svagt ökande häckpopulation. Endast enstaka av paren sågs med ungar. Man kan misstänka att predationen är hög p.g.a. att rävpopulationen är stor. Vid räkningarna under hösten noterades antalet tranor med följande resultat: .

20/8	17/9	15/10	22/10	29/10	13/11
1380	4400	-	-	-	2

Tranorna rastade med som mest 4400 ex vilket är över medeltalet för åren 2001-10 som är 4060 ex. Rekordet är 5800 ex. i mitten av oktober 2006. Tranorna lämnade Tåkern redan 11 oktober med undantag av två djur som höll till vid Holmen året ut.

Figur 23. Häckningsplatser för tranor vid Tåkern 2011, 20 par. *Territories of Cranes in Tåkern 2011, 20 pairs.*

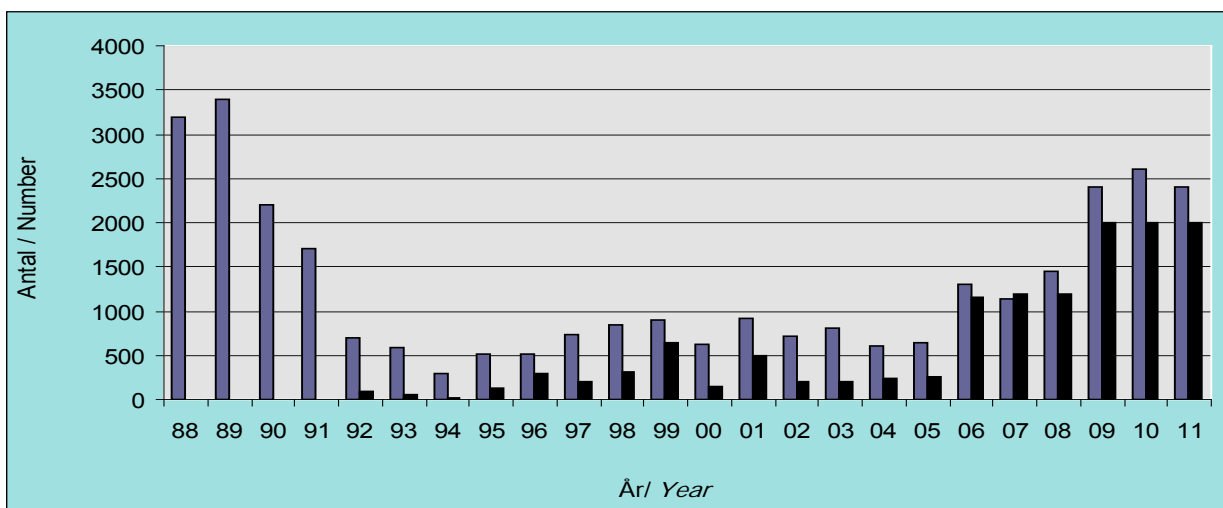
Figur 24. Högsta dagsnotering av tranor vid Tåkern under höstarna 1989-2011. *Highest number of Cranes at Tåkern during the autumns 1989-2011.*

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

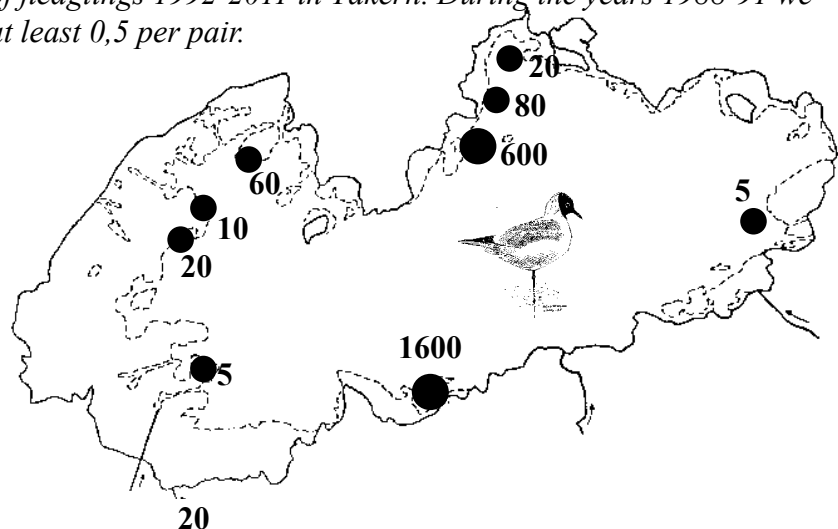
Lars Gezelius

Enstaka fåglar dök upp 22 mars. Större antal (400 ex.) noterades 2 april vid Glänås. I maj påbörjade ca 2400 par häckning i två huvudkolonier. Liksom de senaste åren häckade alla par på öar ute i sjön. De nyskapade öarna vid Glänås var fortsatt mycket attraktiva och de blev även i år den dominerande häckningsplatsen. Vid Glänås var paren uppdelade på de olika öarna med 1100 par på stora ön, 250 på västra ön, 170 på avlånga ön norr om fågeltornet, 17 par på ön närmast tornet samt 60 på gamla flottarna och 15 på nya flottarna, vilket ger totalt ca 1600 par vid Glänås. Vid Tovören fanns totalt 700 par spridda på de flesta öar, med tre huvudkolonier om 20, 80 respektive 600 par. I övrigt fanns några kolonier i västra delen med totalt ca 100 par. Liksom föregående år gick häckningen över lag bra för skrattmåsar. Predationen var måttlig i form av några attacker av mink som konstaterades vid Tovören. Några enstaka döda adulta fåglar utan yttre skador noterades men inga sjuka fåglar sågs. Detta år beräknas totalt 2000 ungar ha blivit flygga, vilket ger 0,8 ungar per par. Ungfågelproduktionen har legat på denna tämligen goda nivå de senaste tre åren. I juni ringmärktes 169 boungar. Två återfynd har rapporterats under året. En fågel märkt 2007 återfanns död 10 juli utanför Skänninge. En av årets märkta boungar lästes av utan fångst 30 oktober i Holland.

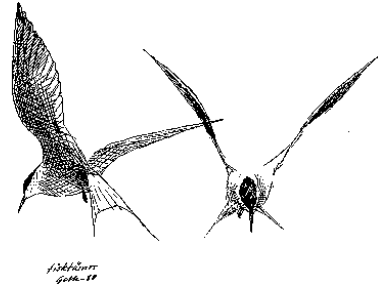
Figur 25. Antal par 1988-2011 och ungfågelproduktion 1992-2011 hos skrattmåsar. För åren 1988-91 saknas data angående ungfågelproduktionen, men baserat på anteckningar på fältkartor dessa år bedömer vi att antalet ungar då var minst 0,5 ungar per par. *Number of breeding pairs of Black-headed Gulls 1992-2011 and number of fledglings 1992-2011 in Tåkern. During the years 1988-91 we estimate the number of chicks to at least 0,5 per pair.*

Figur 26. Skrattmåsens häckningsplatser i början av juni, 2400 par. *Breeding sites of the Black-headed Gull in early June, 2400 pairs.*

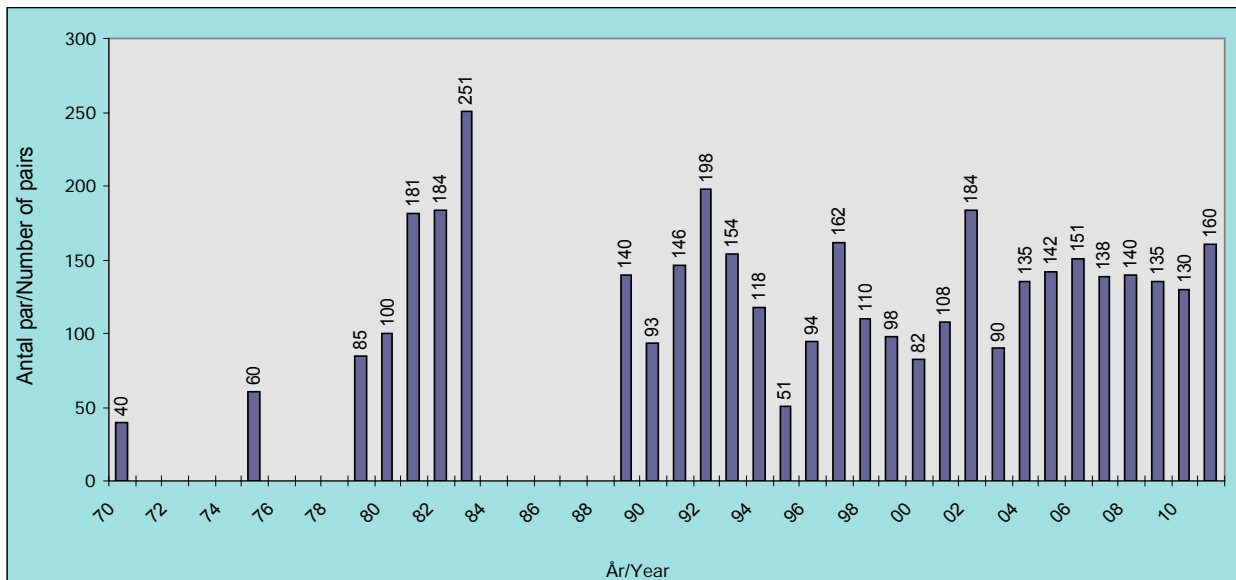

Fisktärna *Sterna hirundo*

Lars Gezelius

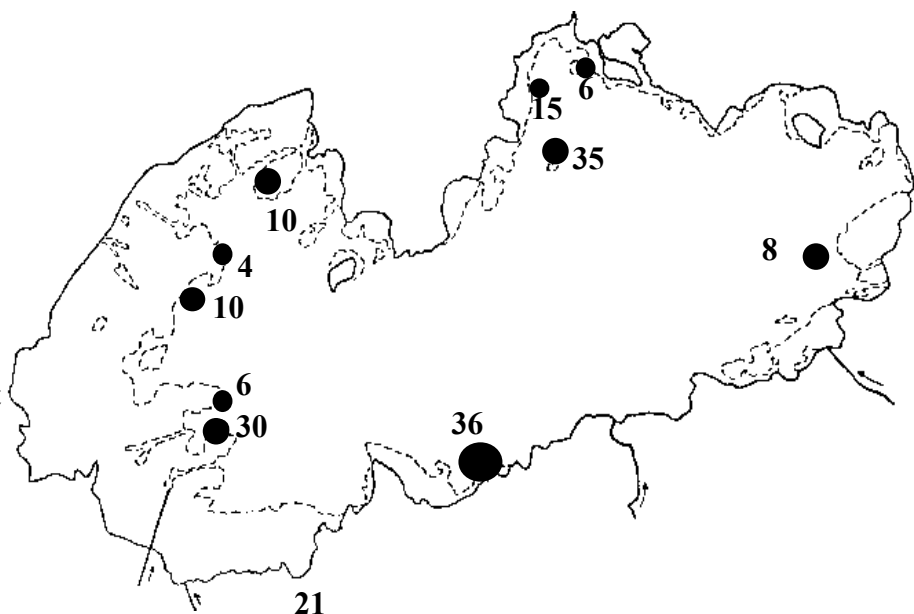

Årets första observation gjordes 11 april. I år häckade 160 par fisktärnor i Tåkern, vilket är över medeltalet för åren 01-10 som är 135 par. Populationen i Tåkern har uppvisat en stor variation i antal med relativt snabba svängningar, men de senaste åren har det varit en mer stabil nivå kring 130-140 par. Spridningen av kolonierna i sjön var även i år ganska stor, vilket framgår av kartan nedan. Uppskattningsvis kom minst 150 ungar på vingarna vid sjön detta år. De konstgjorda träflottarnas (totalt sju st) attraktivitet var stor även i år. I år häckade 32 par fisktärnor (20 %) på flottarna mot 38 - 56 par åren 2003-10. De flesta (27 par) nyttjade de tre nya flottarna vid Glänås. I övrigt ett par på flotten i Svälunge och fyra par på flotten i Renstad yttre. Kullstorleken kontrollerades i 18 bon början av juni. Medelkullstorleken var 2,8 ägg. Under året ringmärktes 63 ungar, de flesta på flottarna vid Glänås samt vid Svälunge och Renstad Yttre. En av årets märkta ungar kontrollerades av ringmärkare 13 augusti i Ijsselmeer, De Kreupel, i Holland.

Figur 27. Antalet häckande par fisktärnor i Tåkern 1970-2011. *Number of breeding pairs of Common Tern in Tåkern 1970-2011.*

Figur 28. Fisktärnans häckningsplatser (antal par) i Tåkern 2011, totalt 160 par. *Breeding sites (number of pairs) of Common Tern 2011, in all 160 pairs.*

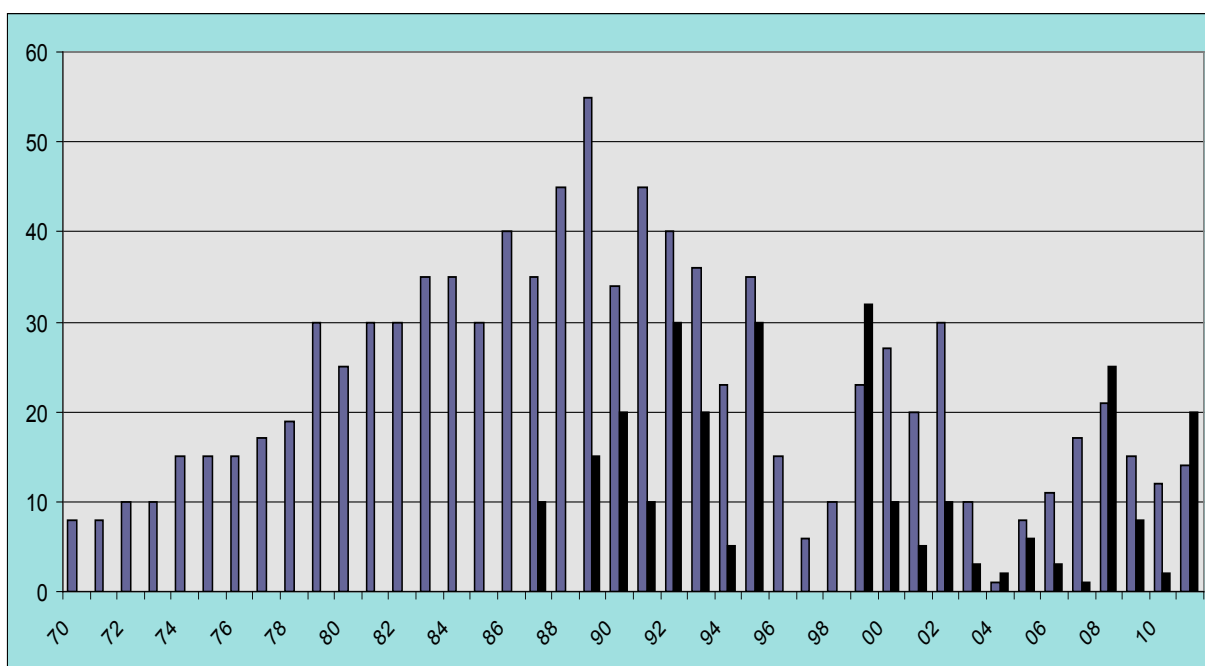

Svarttärna *Chlidonias niger* (VU)

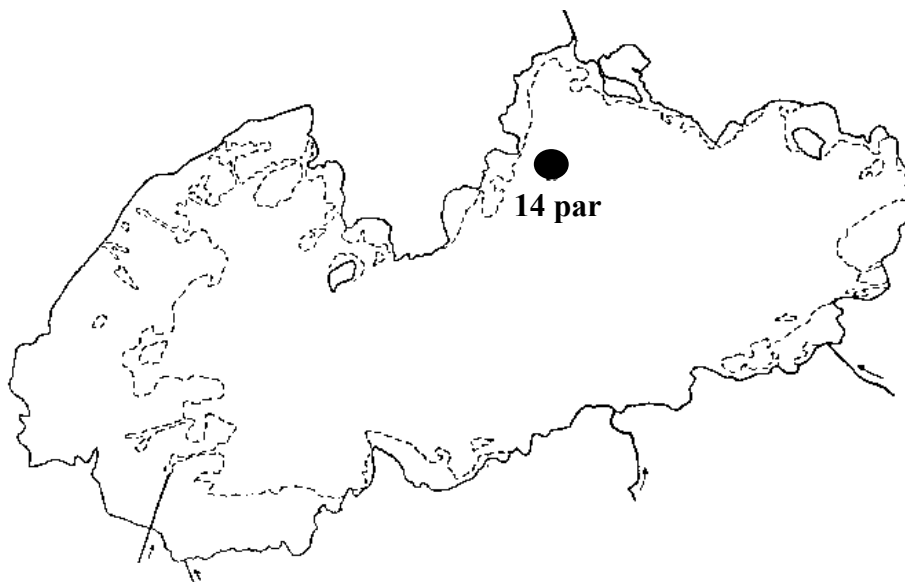
Lars Gezelius

Efter toppåren i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har populationen fluktuerat ganska kraftigt med en minskande trend och en ungfågelproduktion som är sällan god. De senaste åren har populationen legat på ca 10-20 par med undantag för bottenåret 2004. Årets första svarttärna sågs 28 april vid Tovören. 14 par påbörjade häckning på en låg ö av vassrotfilt vid Tovören i slutet av maj. Det var samma plats som 2010. Äggkullstorleken kontrollerades i 10 bon 11 juni och det var 7 bon med tre ägg, 3 bon med två ägg, vilket ger ett medeltal på 2,7 ägg per par. Ungfågelproduktionen blev mycket god och hela 20 ungar kunde ringmärkas. Totalt har nu 138 svarttärnor märkts i Tåkern genom åren. Årets sista observation gjordes 23 september.

Figur 29. Antal par 1970-2011 och ungfågelproduktion (svarta staplar) 1987-2011 hos svarttärna. Number of breeding pairs of Black Tern 1970-2011 and number of fledglings (black bars) 1987-2011 in Tåkern.

Figur 30. 14 par svarttärnor påbörjade häckning (svart punkt). 14 pairs of Black Tern started breeding (at the black dot).

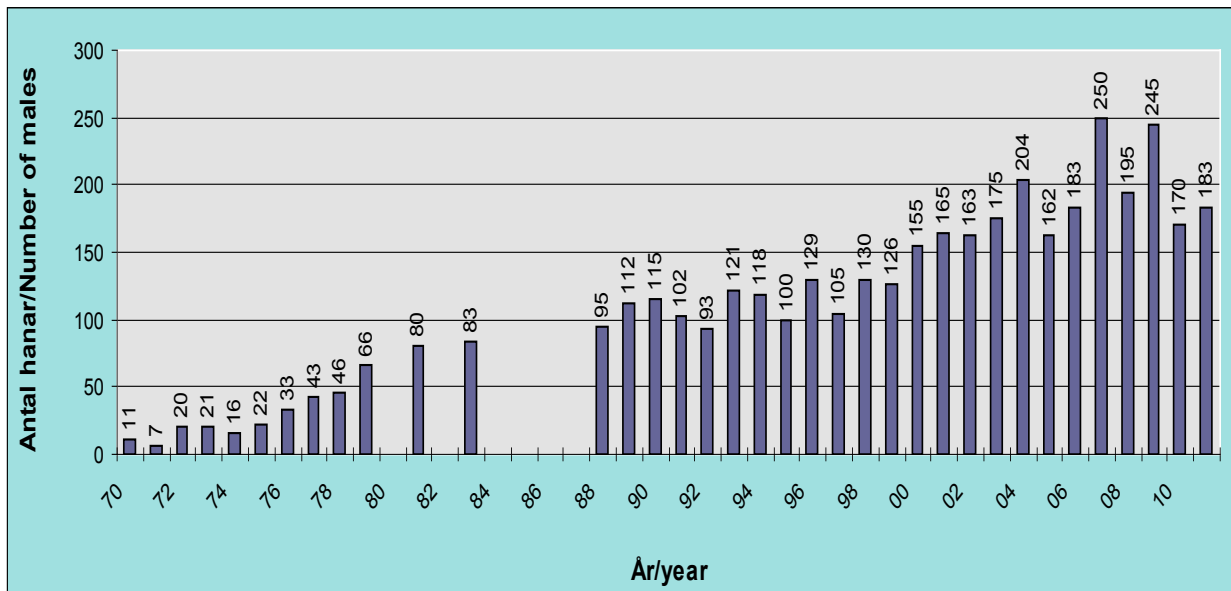

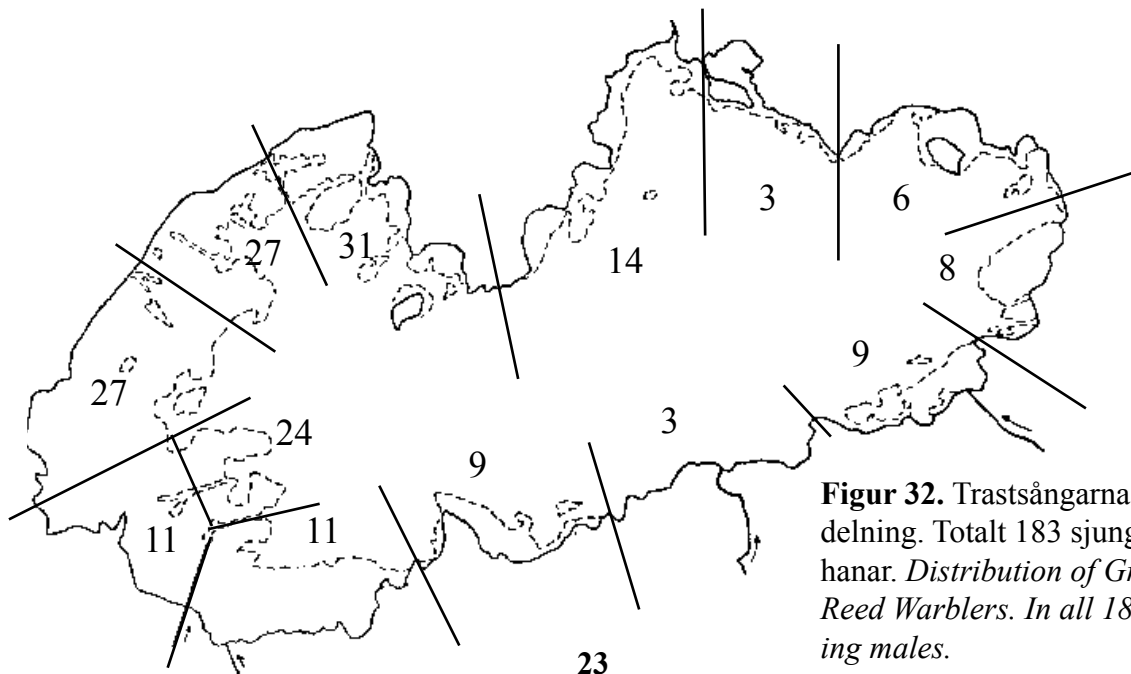
Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* (NT)

Lars Gezelius

Årets insats koncentrerades på att inventera antalet sjungande hanar. Första trastsångaren hördes redan 30 april. I stort sett alla vassområden blev inventerade och sjungande hanar prickades in på vasskartor från 1 till 24 juni. Flera områden blev besökta mer än två gånger. Årets inventering slutade på 183 sjungande hanar, vilket är en minskning från de senaste årens riktiga toppniteringar till en mer "normal" nivå. Det är fortsatt höga tätheter i Renstad Yttre samt vid Åsby-Källsadviken. Under den standardiserade märkningen vid Renstad kanal i juli-september fångades 13 trastsångare, vilket var en ökning från fjolårets sju ex. och tre ex 2009. 2007 och 2008 uteblev arten helt vid fångsten där. Fångststatistiken vid Renstad kanal har sålunda inte korrelerat särskilt väl med antalet sjungande hanar de senaste fem åren. Vassen vid märkplatsen som varit påverkad av det höga vattenståndet i juli-augusti 2007, har nu helt återhämtat sig. Inga återfynd har rapporterats.

Figur 31. Antalet revirhävdande trastsångare i Tåkern 1970-2011. *Number of singing males of Great Reed Warbler in Tåkern 1970-2011.*

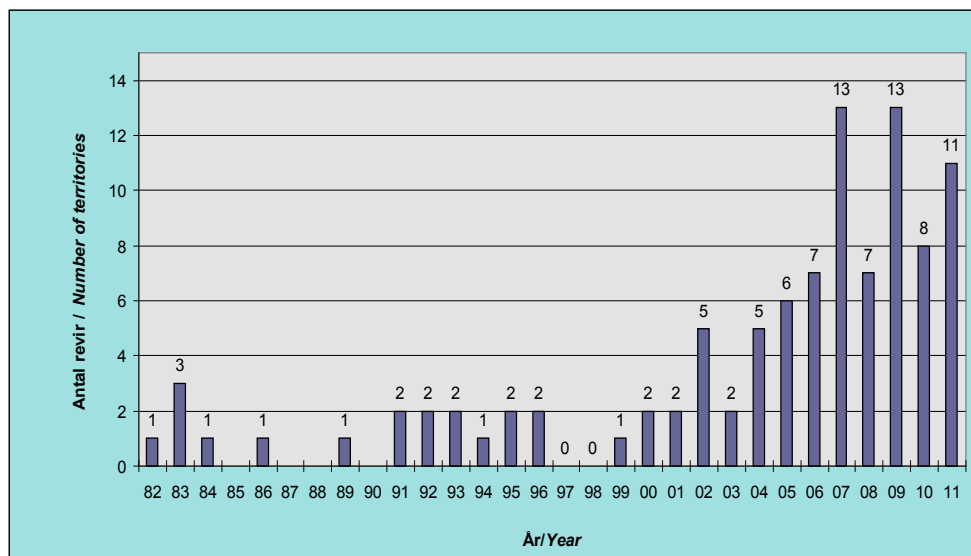
Figur 32. Trastsångarnas fördelning. Totalt 183 sjungande hanar. *Distribution of Great Reed Warblers. In all 183 singing males.*

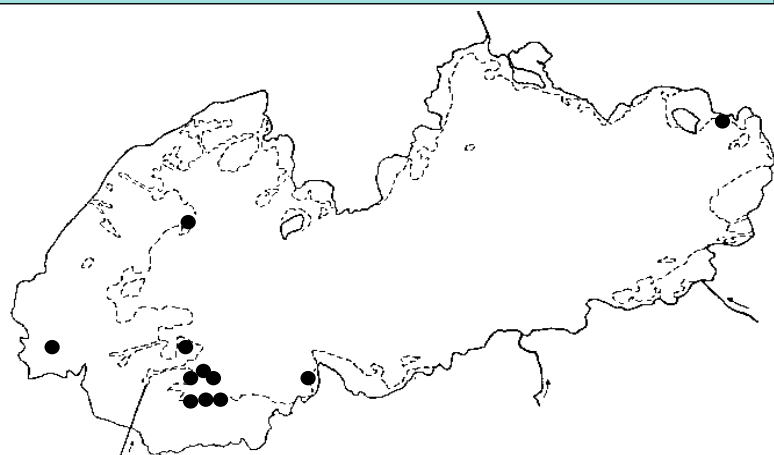
Vassångare *Locustella luscinioides* (NT)

Lars Gezelius

Tåkernpopulationen av vassångare torde vara en av de största i landet (vilket är typiskt för Tåkerns starkt vassanknutna häckfåglar, och den gör nu sällskap med rödrom, brun kärnhök, trast-sångare och skäggmes i den kategorin). Första observationerna av arten i Tåkern gjordes 1972 och -74. Årligt rapporterad i enstaka ex vid sjön var den under perioden 1982 - 2001. Första säkerställda häckningen dokumenterades 1996, då ett bo med fyra ägg påträffades och två boungar senare kunde märkas. Det var då det första bofyndet av arten i Sverige och följaktligen de första boungar av arten som märktes i landet (Vingspegeln, Gezelius 1996). Under åren 2002-2007 dokumenterades stadigt fler revirhållande hanar och under dessa år fångades ungfåglar av arten i juli i samband med nätfångsten i vassen vid Renstad kanal, omständigheter som tyder på häckning i sjön. Det höga antalet stationära hanar gjorde det intressant att mer systematiskt försöka fånga och ringmärka dessa i sina revir. Arten är relativt lätt att locka in i nät med bandspelare. Hanarna reagerar starkt på uppspelning av en artfrände i reviret och oftast krävs bara någon minuts väntan innan fågeln sitter i nätet. Under 2011 fångades en hane i sitt revir i Renstad yttre. Den försågs även med individuella kombinationer av färgringar för att kunna följa den i fält och dokumentera ev. förflyttningar utan ytterligare infångande. Vi märker Tåkerns häckande vassångare med orange ring över aluminium på höger ben och två ytterligare färgringar på vänster ben. I samband med fångsten bestäms fågelns ålder och flera biometriska data om fåglarna samlas in. Under vår och försommar noterades revirhävande vassångare på 11 platser. Sex årsungar märktes vid Renstad kanal under juli - augusti. Totalt har 60 vassångare märkts vid Tåkern 1984-2011.

Figur 33. Antalet revirhävande vassångare i Tåkern 1992-2011. *Number of singing males of Savi's Warbler in Tåkern 1992-2011.*

Figur 34. Revir av vassångare i Tåkern 2011. Totalt minst 11 sjungande hanar. *Distribution of territories of Savi's Warbler. Totally at least 11 singing males.*

Skäggmес *Panurus biarmicus*

Lars Gezelius

Den långa och tidvis mycket kalla vintern gick skoningslöst hårt åt Tåkerns skäggmесar. 55 observationer under året finns på Artportalen. Årets första obsar gjordes 2.4. Kylan och tillgången på mat spelar stor roll för skäggmесens överlevnad under vintern. Vintern 10/11 var relativt kall och snörik, ca 40 cm. Nio nätter kröp kvicksilvret ner under 15 minus. Det var sålunda en relativt hård vinter ur skäggmесsynpunkt får man förmoda. Skäggmесarna minskade kraftigt och under våren och sommaren sågs endast enstaka fåglar i vassarna. Förra vintern var ännu något kallare och mer snörik, men populationen minskade inte. Under sommarens paddlingar noterades skäggmес bara på en handfull platser. Under högflyktsperioden i oktober noterades som mest 30 ex. vid Renstad kanal respektive Hov.

Häckningsstudier

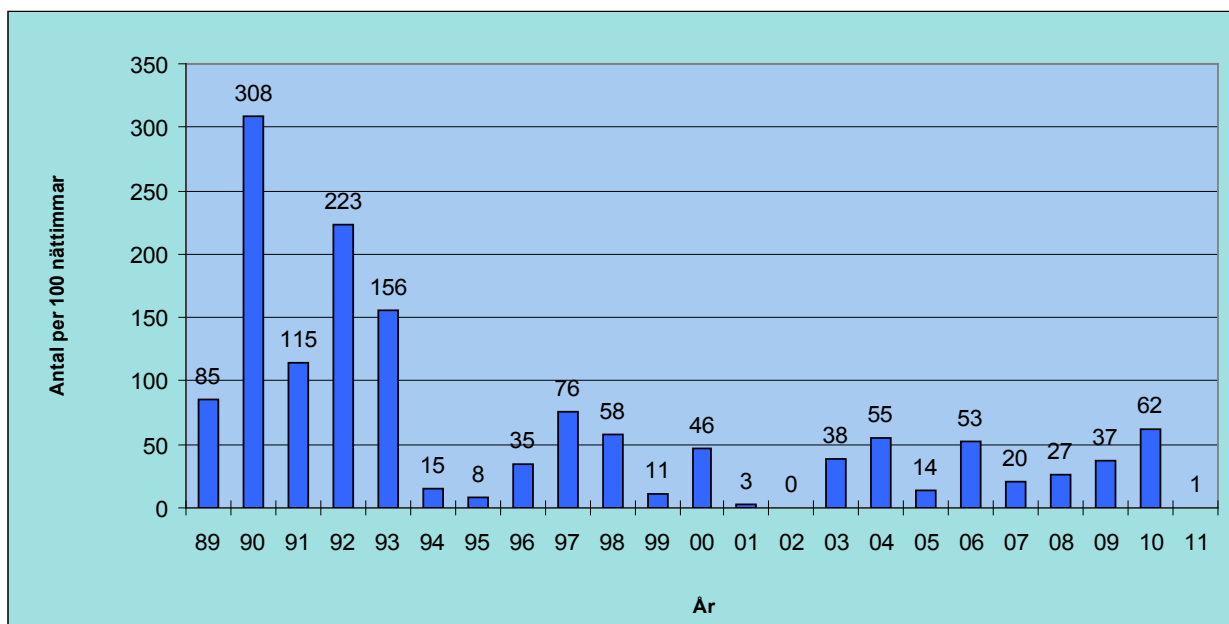
Detta år gjordes inga häckningsstudier av arten.

Höstmärkning

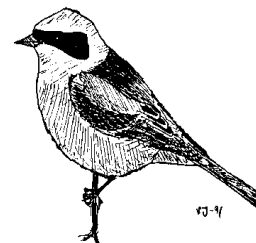
Totalt märktes endast 2! flygga skäggmесar vid den standardiserade fångsten vid Renstad kanal. I figuren nedan visas fångsten per nättimme under september-oktober för de senaste åren, vilket kan ge en fingervisning om förändringar av populationsstorleken. Mellan 1993 och -94 skedde en kraftig minskning och därefter har populationen legat på en lägre nivå och fluktuerat. Medelfångsten 2000-2009 är 28 fåglar per 100 nättimmar. Årets antal överträffade endast 2002 då arten helt uteblev i fångsten. I månadsskiftet september - oktober noterades viss högflykt. Efter det magra året 2002 repade sig populationen snabbt. Förhoppningsvis kan arten snabbt återetablera sig i sjön.

Återfynd/kontroller

En hona märkt 2010 kontrollerades i Reitzer See, Brandenburg, Tyskland. Dit är det 675 km.

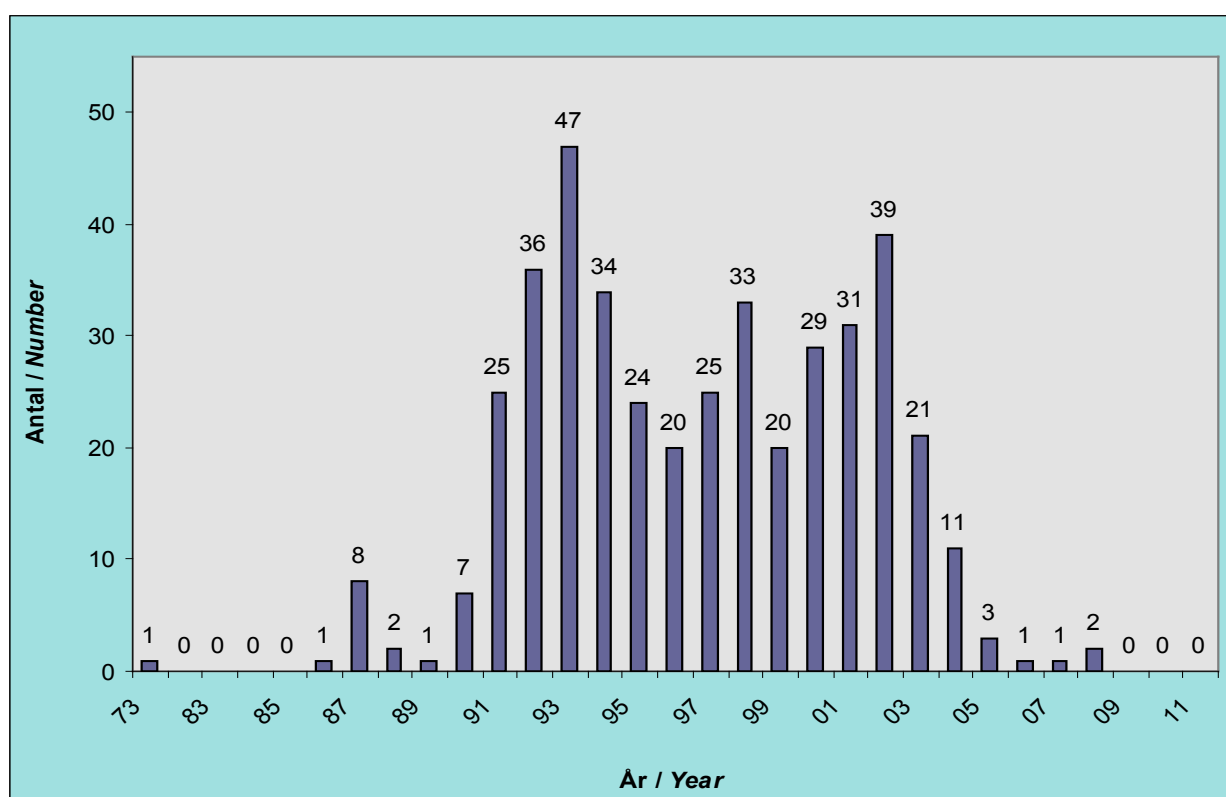
Figur 35. Antalet fångade skäggmесar per 100 nättimmar under september-oktober 1989-2011. *Number of trapped Bearded Tits per 100 net-hours during September-October 1989-2011.*

Pungmes *Remiz pendulinus* (EN)

Lars Gezelius

Pungmes noterades inte vid Tåkern över huvudtaget under 2011, vilket får anses märkligt. Inga bofynd gjordes heller och det är tredje året i rad året sedan 1985 som arten helt uteblir som bobyggare. Populationen har även en vikande trend i Sverige och arten har nu klassats som starkt hotad på den nya rödlistan. Det är troligen ingenting i Tåkerns biotoper som spelar in eftersom det finns gott om björkridåer utefter kanalerna som fortsatt erbjuder goda häckningsplatser.

Figur 36. Antal funna påbörjade/kompleta pungmesbon vid Tåkern 1973-2011. *Number of found nests of Penduline tit (in various stages) at Tåkern 1973-2011.*

Ringmärkning / Bird ringing

Lars Gezelius

Under året märktes 3707 fåglar av 61 arter, vilket är det åttonde högsta årssumman och i paritet med de goda åren 2003-06. Årets stora händelse vara att 100 000 vallen sprängdes. Det var Joakim Wallin som då han märkte en kull boungar av blåmes vid Kvarnstugan satte den 100 000:e ringen. Totalt har nu drygt 103 000 fåglar av 155 arter märkts i fältstationens regi sedan starten 1964. Det blev ingen ny märkart för stationen men det blev årsrekord för två ganska vanliga arter, nämligen sävsångare och svartvit flugnappe. Bland ovanliga märkarter kan nämnas dvärgbeckasin, forsärla. Ett fenologirekord var den rörsångare som fångades vid Glänås 27 oktober. Noterbart är även "bottenrekordet" av skäggmes med endast två märkta. 531 fåglar märktes av Göran Bergengren vid Slästorp, Boxholms kommun, bl.a. kattuggla, samt många, mesar, finkar och siskor.

Märkning av boungar

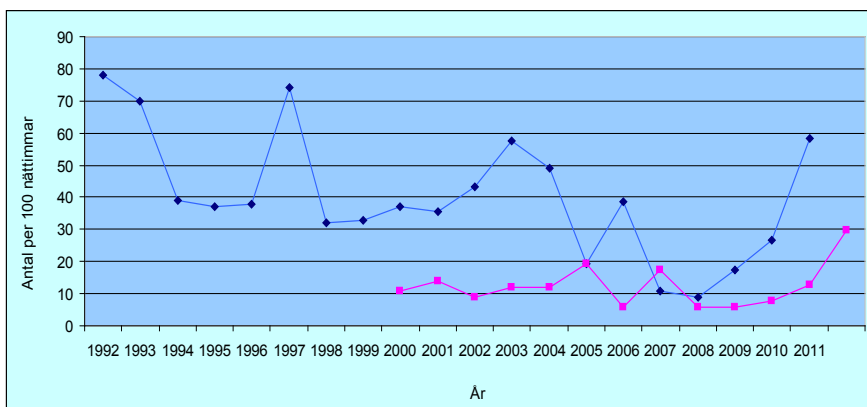
Under året märktes 841 boungar av 16 arter, vilket är något lägre jämfört med de senaste sex årens antal kring 1000. Arbetet koncentrerades som vanligt på måsar och holkhäckande arter. Skratmås, fisktärna och svarttärna märktes i stor omfattning. Bland ovanligheter detta år var sex forsärlor samt 48 märkta skräntärnor i Gryts skärgård. Antalet märkta boungar i holkar blev 511, vilket är ett tämligen högt antal. Flest blev det som vanligt av svartvit flugsnappare med hela 299 ungar märkta.

Höstmärkning

Fångstinsatsen vid Renstad kanal 3 juli till 22 oktober resulterade i 2058 nättimmar, vilka samtliga föll inom ramen för den standardiserade vassmärkningen. Antalet nättimmar var i juli 864, i augusti 870, i september 168 och i oktober 156. Vad gäller trender, i form av antalet fåglar märkta per 100 nättimmar, kan vi konstatera att det blev mycket höga antal för både rör- och sävsångare men mer normalt för sävsparv. För rörsångaren noterades en fortsatt uppgång efter de magra åren 2007 och 2008 (se figur). 58 fångade per 100 nättimmar är över medeltalet på 40. Sävsångaren fångades i rekordstora antal, 30 per 100 nättimmar. Sävsparven hade däremot en något mer normal säsong med sju fångade per 100 nättimmar, vilket är något över medel på fem. Under hösten ringmärktes endast tre dvärgbeckasiner vid Glänås 25.9 - 17.10.

Återfynd och kontroller

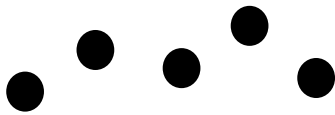
Hittills har 27 återfynd/kontroller rapporterats under året. En gräsand sjöts i Danmark Tre utlandskontroller av rörsångare gjordes och bland mer lokala förflyttningar kan nämnas en kungsfiskare märkt vid Ledberg, Svartån, som kontrollerades vid Renstad kanal.

Figur 37. Antal fångade rörsångare (blå) och sävsångare (röd) per 100 nättimmar vid Renstad kanal 1992-2011. *Number of ringed Reed warblers (blue) and Sedge warblers (red) per 100 net hours at Renstad canal.* **27**

Tabell 4. Antalet ringmärkta fåglar 2011. Inom parentes anges hur många som var boungar. *Number of ringed birds in 2011. Ringed as nestlings within brackets.*

Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	1	
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	6	(6)
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minima</i>	3	
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	5	
Grönben <i>Tringa glareola</i>	1	
Skrattmås <i>Larus ridibundus</i>	169	(169)
Skräntärna <i>Sterna caspia</i>	48	(48)
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	63	(63)
Silvertärna <i>Sterna paradisea</i>	4	(4)
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	20	(20)
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	4	(4)
Tornseglare <i>Apus apus</i>	4	(4)
St. hackspett <i>Dendrocopos major</i>	4	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	4	(4)
Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	7	
Forsärla <i>Motacilla cinerea</i>	6	(6)
Sädesärla <i>Motacilla alba</i>	4	
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	2	
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	1	
Rödthake <i>Erithacus rubecula</i>	24	
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	3	
Rödstjört <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	
Koltrast <i>Turdus merula</i>	14	
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	11	(6)
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	1	
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	1	
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	7	
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenob.</i>	629	
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	6	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	1263	
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	13	
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	4	
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	2	
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	6	
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	4	
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	12	
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	1	
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	149	
Svartvit flug. <i>Ficedula hypoleuca</i>	304	(299)
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	2	
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	11	
Entita <i>Parus palustris</i>	32	(10)
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	194	(69)
Talgoxe <i>Parus major</i>	283	(102)
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	5	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	1	
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	2	
Kaja <i>Corvus monedula</i>	1	
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	28	(26)
Pilfink <i>Passer montanus</i>	72	(1)
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	27	
Bergfink <i>Fringilla montifringilla</i>	13	
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	36	
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	18	
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	1	
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i>	1	
Domherre <i>Phyrrhula phyrrhula</i>	8	
Stenknäck <i>Coccothraustes coccoth.</i>	2	
Gulsparr <i>Emberiza citrinella</i>	10	
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	148	
Antal arter: 61		
Summa:	3707	(841)

Punktrutt Tåkern runt / *Standard route around Tåkern*

Lars Nilsson

På sjuttioalet fanns ett antal fasta punktrutter i Tåkern som inventerades under framförallt häckningstid. De var belägna i det sydvästra vassområdet och förflyttningarna mellan punkterna skedde med kanot. Som förste inventerare fungerade Gunnar Björkman. Vissa rutter blev med tiden oframkomliga pga dåligt underhållna kanaler (igenväxning). Därför slutade rutterna att paddlas i slutet av 70-talet. Materialet som samlades in är bara grovt bearbetat.

Fältstationen återupptog 1998 arbetet med fasta punktrutter. En rutt består av tjugo punkter som inte får ligga för nära varandra (för att förhindra dubbelräkning). Rutten startas senast en timme efter soluppgången och vid varje punkt noteras alla fåglar som ses eller hörs under fem minuter. Eftersom avsikten var att kunna genomföra inventeringarna när som helst under året lades punkterna utmed det allmänna vägnätet runt sjön, "Giro del Tåkern" var skapat. Tanken var också att samla in data om jordbrukslandskapets fåglar, något som oftast legat lite vid sidan om den ordinarie verksamheten. Förfarandet följer reglerna för Svenska Häckfågeltaxeringen. Där beskrivs också varje punkt avseende biotop. Fyra poäng fördelas på de fyra huvudbiotoperna; barrskog, lövskog, åker/bete och myr/hygge. För vår rutt blev fördelningen åker 70 poäng, lövskog 7 poäng och myr 3 poäng. Utan tvekan en rutt i jordbrukslandskapet !

Målet är att inventera rутten en gång omkring nyår och en gång under häckningstid i början av juni. Det är viktigt att vädret vid inventeringstillfället är bra, dvs utan besvärande nederbörd eller blåst. Det är också en fördel om samma personer återkommer som inventerare. Vinterinventeringen genomfördes för femtonde året i januari 2012, medan 13 inventeringar hittills gjorts i juni. Fältstationen har också en sommar- och vinterpunktrutt på Omberg som inventerades första gången 2000. Huvudansvar för inventeringarna har Bengt Andersson, Lars Gezelius och Lars Nilsson.

Avsikten med den här typen av inventering är dels att beskriva fågelsamhället och dels att följa förändringar i antalet fåglar över tiden. Detta gör att man bör ha många års resultat för att kunna få någorlunda säkra siffror. I tabellen nedan redovisas hur många individer av ett urval arter knutna till det öppna jordbrukslandskapet som registrerats under de 13 år som juniinventeringen gått av stapeln.

Tabell 5. Antal individer av några utvalda arter som noterats vid punktruten "Tåkern runt" i juni 1999-2011. *Numbers of some selected species along the standard route around Tåkern in June.*

Art/Species	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sånglärka <i>Skylark</i>	60	27	38	42	31	37	31	30	36	23	33	27	24
Ladusvala <i>Barn Swallow</i>	11	7	3	6	7	6	5	9	9	10	9	7	6
Törnsångare <i>Whitethroat</i>	11	13	10	13	11	17	13	14	11	12	11	5	10
Stare <i>Starling</i>	25	12	37	8	20	20	38	51	75	20	75	24	32
Hämpling <i>Linnet</i>	9	6	1	1	10	4	9	2	4	2	2	1	2
Gulspärva <i>Yellowhammer</i>	15	4	6	8	8	6	6	6	6	2	4	0	1
Gråspärva <i>House Sparrow</i>	12	16	3	7	3	10	7	6	10	8	10	3	7

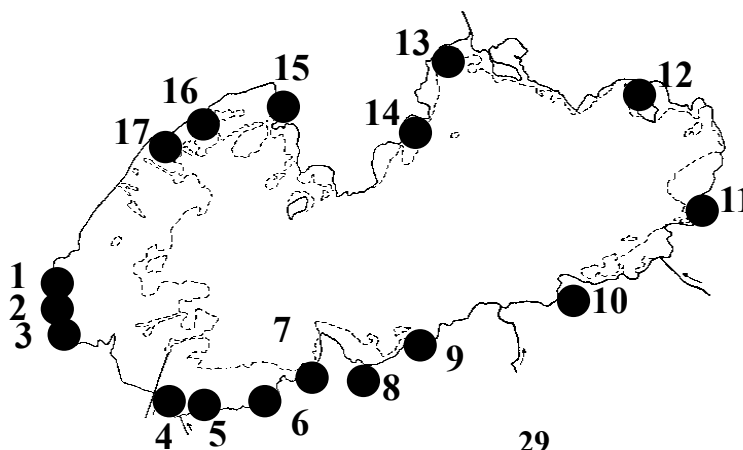
Inventering av Tåkerns strandängar

Lars Nilsson, Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Lars Gezelius, Jan Henriksson, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede och Eva Vogel-Rödin, Joakim Wallin

Under året har 17 hävdade, öppna strandängar besökts under häckningstid med syfte att dokumentera antalet häckande fåglar. Mest intresse har ägnats de typiska strandängarterna; vadare, ängspiplärka och gulärta. Observationer av andra arter, såsom andfåglar, har naturligtvis också noterats. De större ängarna har besökts 5-10 gånger från slutet av april till midsommar. Mindre och mer lättinventerade ängar besöktes 3-5 gånger. I det följande redovisas resultaten tillsammans med siffror från tidigare år. I tabellen nedan sammanfattas antalet häckande par av tofsvipa, rödbena och gulärta. Karteringen av dessa arter är tillförlitlig samtidigt som förekomsten av dessa arter indikerar att områdets hävd är relativt god. När det gäller tofsvipa står siffran oftast för högsta antalet ruvande fåglar och för rödbenan liksom gulärlan antalet revirhävdande par. Arealen avser inventerad strandäng inklusive den s.k. blå bården, för tre av strandängarna har arealen korrigerats. 15 strandängar har inventerats sedan 2003. Under 2011 har två strandängar tillkommit; Toregårdsängen och Glänås.

Tabell 6. Antal revir av tofsvipa, rödbena och gulärta på Tåkerns välhävdade strandängspartier 2011, inom parentes anges antal per km². *Number of breeding Lapwings, Redshanks and Yellow Wagtails on the meadows at Tåkern 2011, within brackets are given number per km².*

	Storlek (ha)	Tofsvipa <i>Lapwing</i>	Rödbena <i>Redshank</i>	Gulärta <i>Yellow Wagtail</i>
1. Väversundamaden	22	1 (5)	1	-
2. Charlottenborgsmaden	15	- (-)	1	-
3. Lövängsborgsmaden	18	2 (11)	2	-
4. Renstadmaden	7	3 (43)	1	-
5. Kvarnängen	16	5 (31)	1	-
6. Bankängen	23	5 (21)	2	1
7. Toregårdsängen	10	1 (10)	1	-
8. Svanshals äng	21	3 (14)	-	1
9. Glänåsängen	2	1 (50)	1	-
10. Sjötuna	9	5 (56)	1	-
11. Furåsa/Hov	23	3 (13)	2	1
12. Säby	16	3 (17)	1	2
13. Herrestad	15	2 (13)	-	1
14. Källstad hopabete	26	6 (15)	1	1
15. Källstadviken	5	- (-)	-	-
16. Yxstad strand	12	7 (58)	-	2
17. Åsby	19	5 (26)	-	1
Summa:	259	52 (20)	15 (6)	10 (4)

Figur 38. Strandängarnas lägen.
The location of the meadows.

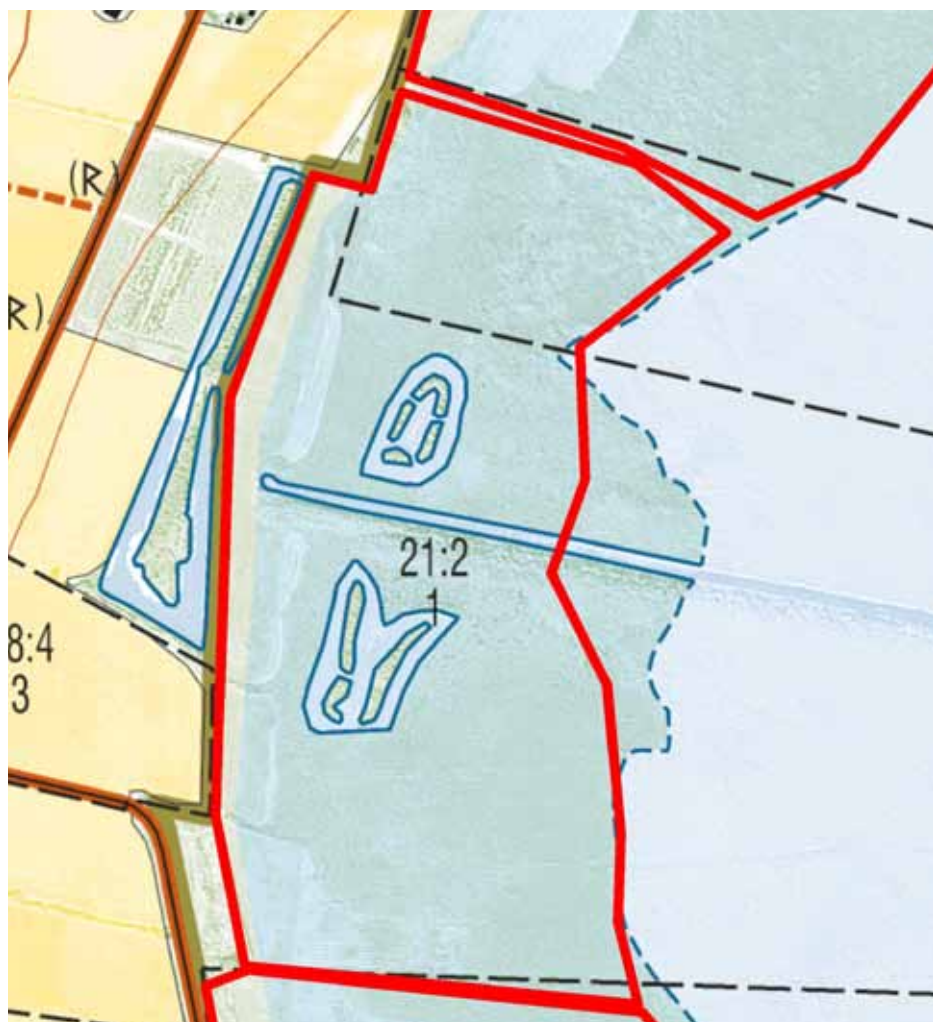

Charlottenborgsmaden 15 ha

Den här ytan har tidigare legat för fåfot. Med början 1999 startade en restaurering av området. Med hjälp av grävmaskin skapades norr och söder om Charlottenborgskanalen två dammar med öar. De är 0.5-1 m djupa och ca 1 ha stora. Även kanalen har breddats och fördjupats. Av någon anledning har träd planterats på kanalbanken ! När vårens högvatten dragit sig tillbaka betas området. Den här ytan är en blandning av olika miljöer med olika behov av hävd. Trots, eller tack vare, detta hopkok av grävmaskinsmiljöer varvat med slåttermad är fågellivet rikt och antalet arter våtmarksfåglar stort. I slutet av april noterades att vegetationen delvis var ganska högvuxen. Gränsande till strandängen breder sälgbuskagen ut sig. Maddelen hyser ett par rödbenor. Tofsviporna häckar nu bara på angränsande åkrar men ungarna drar efter kläckning snabbt ned till strandängen.

Antal häckande par:

	Medel 00-05	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Snatterand	0,5	1	1	2	1	-	1
Årta	1	1	-	-	-	-	-
Skedand	1,5	1	-	-	1	1	-
Tofsvipa	5	4	2	1	1	1	-
Brushane	0,2	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck	4,2	4	4	3	3	3	2
Rödbena	2,2	3	2	1	1	2	1
Gulärta	0,2	-	1	2	-	1	-
Ängspiplärka	0,4	-	-	-	-	-	-

Lövängsborgsmaden 18 ha

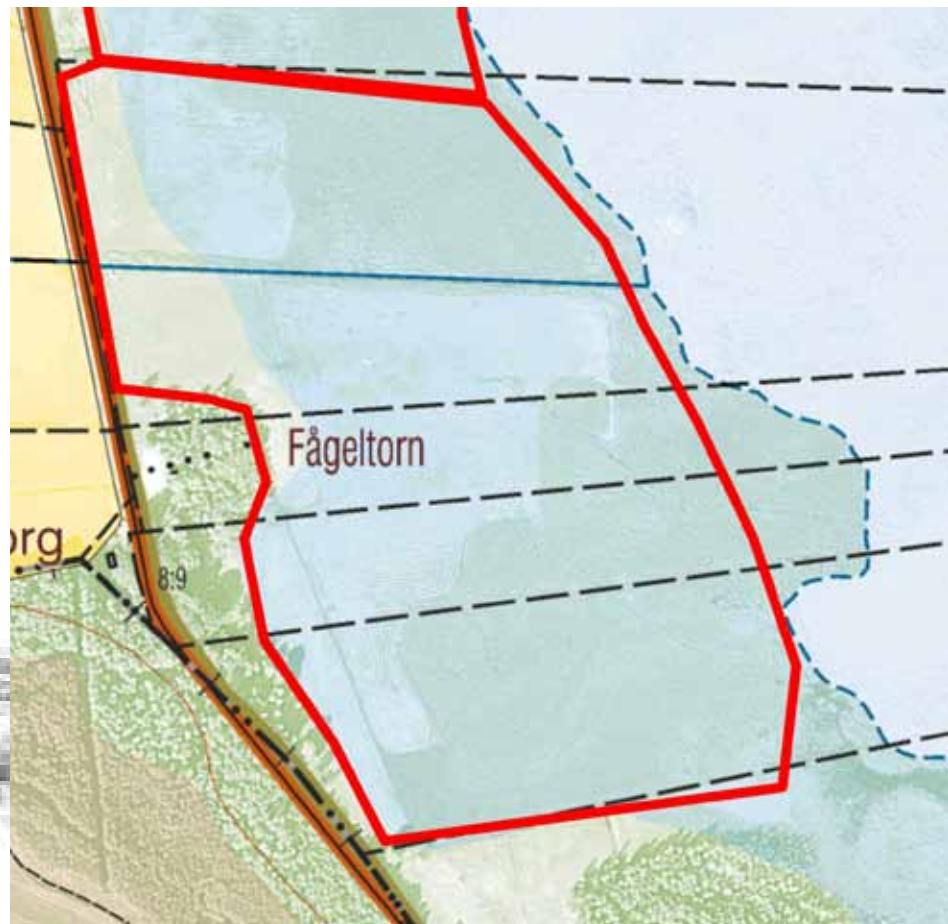
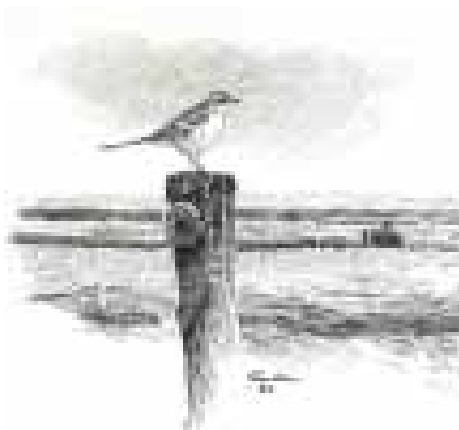
1988 påbörjades restaureringen av Lövängsborgsmaden genom fräsning och hela dagens yta om ca 18 ha blev klar 1991. Restaureringen har bekostats av Tåkernfonden WWF. Maden sköts genom slåtter och den utförs med ett rotorslätteraggregat i augusti. Det slagna gräset strängläggs och samlas upp alternativt eldas. Efterbetning sker med nötkreatur/hästar. Karaktäristiskt för slåtterängen är att gräset växer kraftigt när värmen kommer och vattnet sjunker undan. Det gör att fåglarna kan vara svårsedda från mitten av maj och fram till slåttern. Ytan inventerades på fåglar från slutet av april när de första viporna lägger ägg till mitten av juni. Inventeringen genomförs med hjälp av handkikare och tubkikare från plattformen och den närliggande vägen. Under senare år har vattenståndet varit högt under våren.

	medel 1993-99	2000-2004	2005-09	2010	2011
Årta	1.4	0,2	0,6	-	-
Småfläckig sumph.	1.3	1,2	1,6	1	1
Tofsvipa	13	7	5,6	2	2
Enkelbeckasin	ca 14	12	8,2	6	4
Dubbelbeckasin	0.3	0,2	-	-	-
Rödbena	4.7	3	2	2	2
Brushane	0.4	-	-	-	-
Ängspiplärka	1	0,4	0,6	-	-
Gulärta	0.7	0,2	0,2	-	-

Övriga observationer:

Dubbelbeckasin

1 ex spelar 13 maj

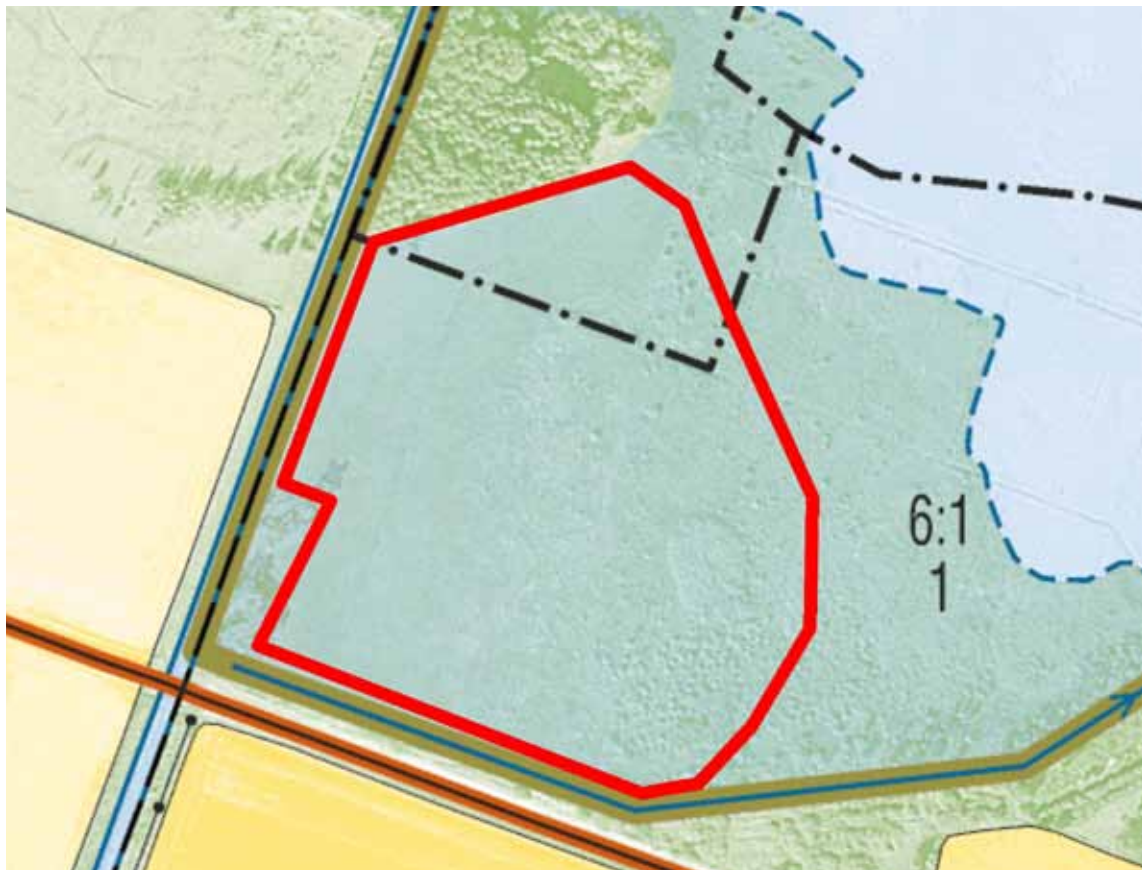

Renstadmaden 7 ha

Restaureringen av denna slåttermad strax öster om Ramstad kanal påbörjades under hösten 1997 i Länsstyrelsens regi med buskröjning och fräsning av starrtuvor. Den restaurerade ytan är ca 7 hektar. Maden kan avspanas väl från vallen eller vägen söder om maden. I augusti 2002 släpptes de första betesdjuren på ytan som varit obetad under många år. Betestrycket blev dock för svagt och under efterföljande vår fanns mycket långt fjolårsgräs och stora tuvor. Från 2003 har betningen fungerat tillfredsställande. Den 23 april var ytan mer eller mindre vattendränkt. Två veckor senare noterades att ängen var blöt med mycket god hävd sedan fjolåret. 22 maj hade några betesdjur ännu ej kommit ut.

Antal häckande par:

	medel 1998 - 2002	2003-07	2008	2009	2010	2011
Gräsand	1,1	1	-	-	-	-
Årta	0,2	-	-	-	-	-
Småfläckig sumph.	1,0	1	-	1	-	-
Tofsvipa	4,0	2	1	3	2	3
Enkelbeckasin	5,6	3,6	1	4	4	1
Rödbena	0,2	0,6	-	-	1	1

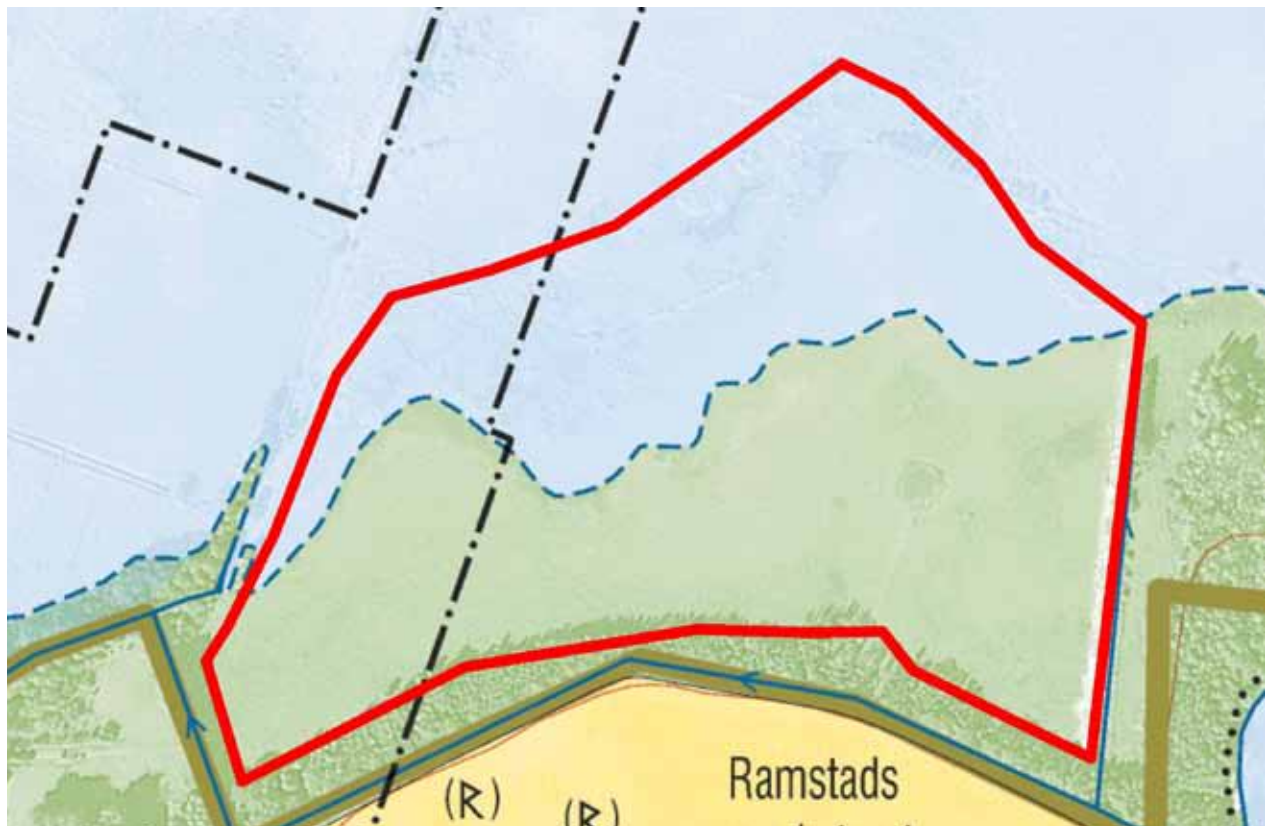
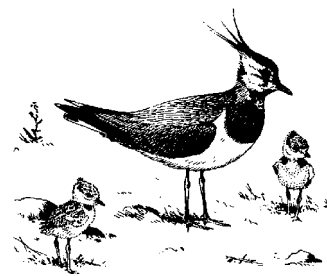

Kvarnängen 16 ha

Effekterna av restaureringen 1993 då den blå bården bearbetades med specialmaskin har efter hand klingat av. Betestrycker på ängsmarken är oförändrat bra men tyvärr visar djuren inget större intresse för att beta i den blå bården. Bården är därför ganska så igenvuxen med högt gräs och kaveldun.. Under hösten föregående år gjordes vissa maskinella rövningar i den blå bården. Den 8 maj kunde därför noteras att hävden var mycket god, viss puts hade skett av den blå bården men att några djur ännu inte släppts ut.

Antal häckande par:

	medel 1985-89	1995-99	2000-04	2005-09	2010	2011
Tofsvipa	8.4	18	5	3	5	5
Enkelbeck.	3.6	5	4	3	3	3
Rödbena	1.6	3	1,8	-	1	1
Ängspi-pl.	2.8	1	-	-	-	-
Gulär-la	1.6	2.8	0,4	-	-	-

Bankängen 23 ha

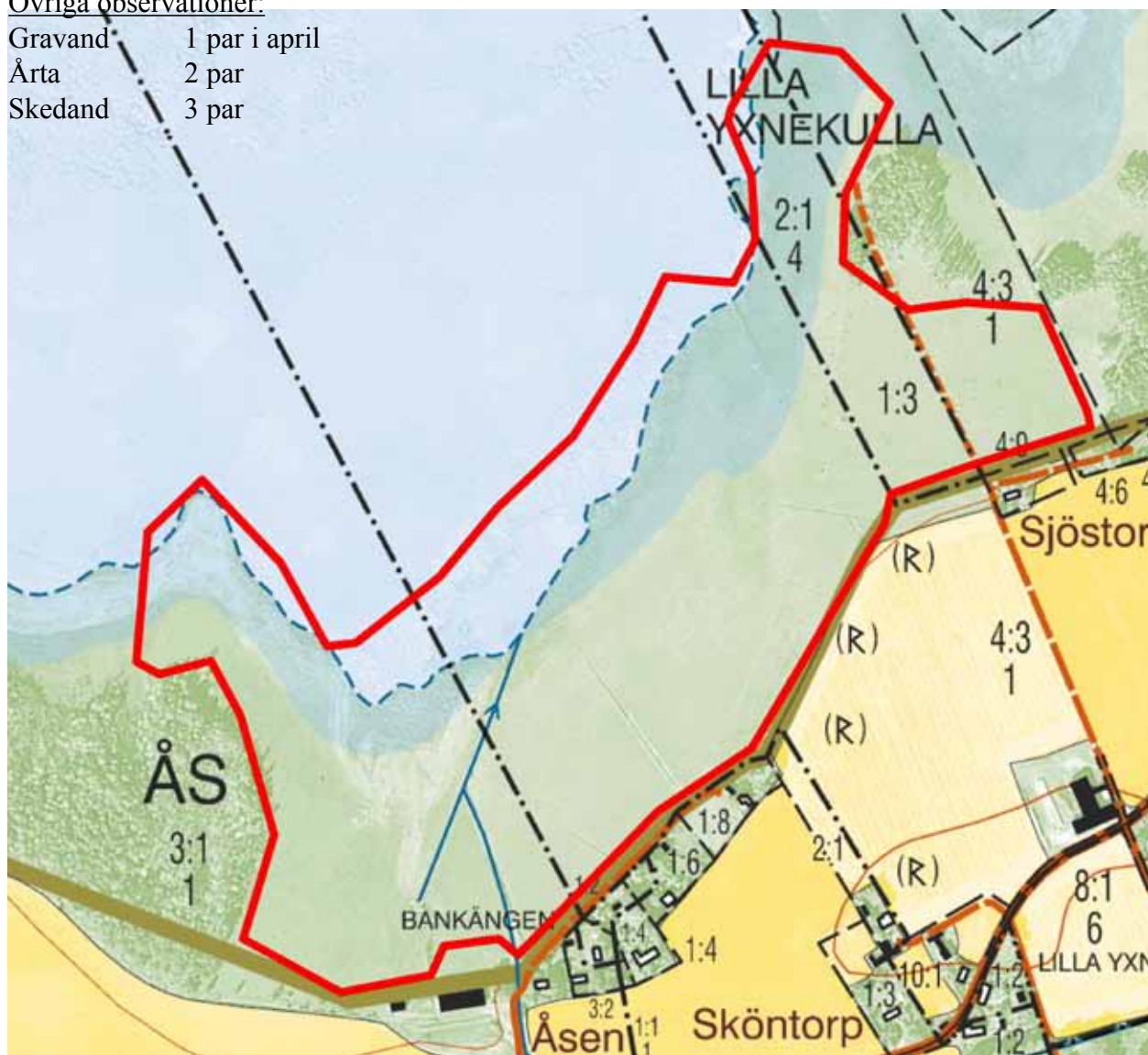
Jämte Sjötuna och Kvarnängen den mest besökta strandängen. Ängen är fortfarande i väl hävdad skick även om betetrycket minskat under senare år. Den 7 maj fanns 19 vuxna djur med 19 kalvar på plats. Antalet häckande och rastande fåglar har också minskat något. Den blå bården är inte speciellt blå längre bl.a. beroende på att betesdjuren sällan går ut här och betar. Någon form av maskinell bearbetning av bården, kanske i kombination med ökat betetryck, behövs för att återge Bankängen dess förlorade stjärnstatus. Djuren togs från ängen 15 oktober.

Antal häckande par:

	medel 1996-69	2000-03	2004-08	2009	2010	2011
Strandskata	1	1	0,4	1	1	1
Tofsvipa	15	12	6	6	6	5
Enkelbeck.	3	1,8	3	3	2	3
Rödspov	0,25	-	-	-	-	-
Storspov	0,25	0,3	-	-	-	-
Rödbena	1	1,3	0,8	1	1	2
Gulärsla	-	0,8	0,8	-	-	1

Övriga observationer:

Gravand	1 par i april
Årta	2 par
Skedand	3 par

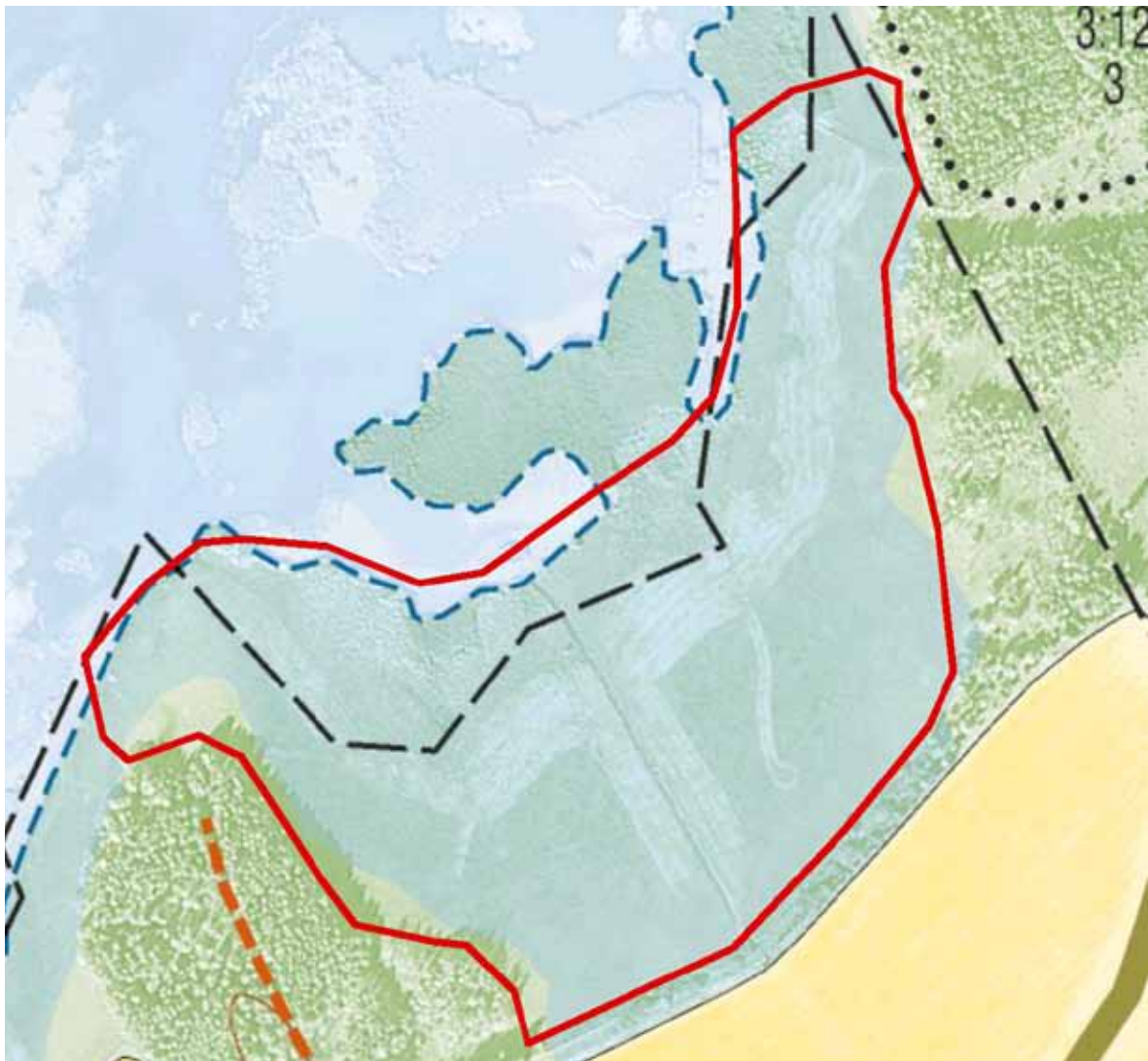
Toregårdsängen 10 ha

Denna äng har successivt under 2000-taligt blivit bättre hävdad och 2011 inkluderades den i strandängsprogrammet. Området har restaurerats under senare år, träd och buskar har undanröjts. Från dagboken 8 maj: Större delen fuktig till blöt mad, dike mittpå med torrare vall intill, god hävd, smal och kort blå bård.

Antal häckande par:

	2011
Tofsvipa	2
Enkelbeck.	3
Rödbena	1
Gulärta	-

Ett par trana med unge observerades i juli.

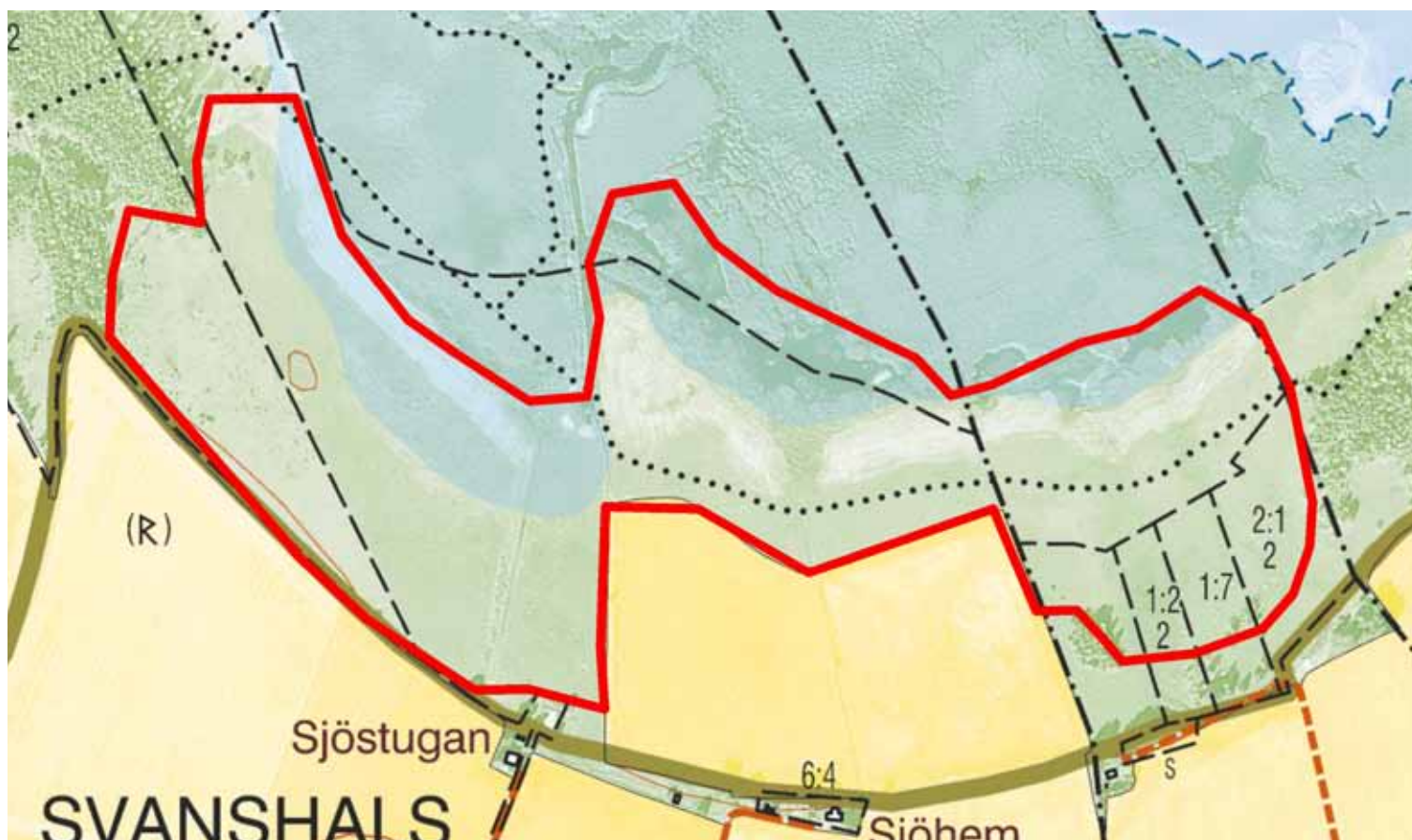

Svanshals äng 21 ha

Observationerna har dels skett från vandringsleden som går genom ängen och dels från den bro som går över ett dike mitt på ängen. Under de senaste åren har de sämst hävdade avsnitten put-sats och betestrycket har ökat. Det har medfört att hävden nu är mycket god över hela området. Trots den goda hävden är antalet häckande fåglar inte imponerande. Efter fjolårets nollnotering är nu tofsvipan åter som häckfågel, tre revir konstaterades.

Antal häckande par:

	1985-89	1996-2000	2001-2005	2007	2008	2009	2010	2011
Strandskata	0.2	0.4	-	-	-	1	-	-
Tofsvipa	7	14	3	2	2	-	-	3
Enkelbeck.	8	4	3	3	1	3	4	3
Storspov	0.4	-	-	-	-	-	-	-
Rödbena	0.4	1.2	1	-	1	1	1	-
Ängspi-pl.	2.6	2	0,8	1	1	-	-	-
Gulär-la	3.8	3.2	1,6	2	1	3	1	1

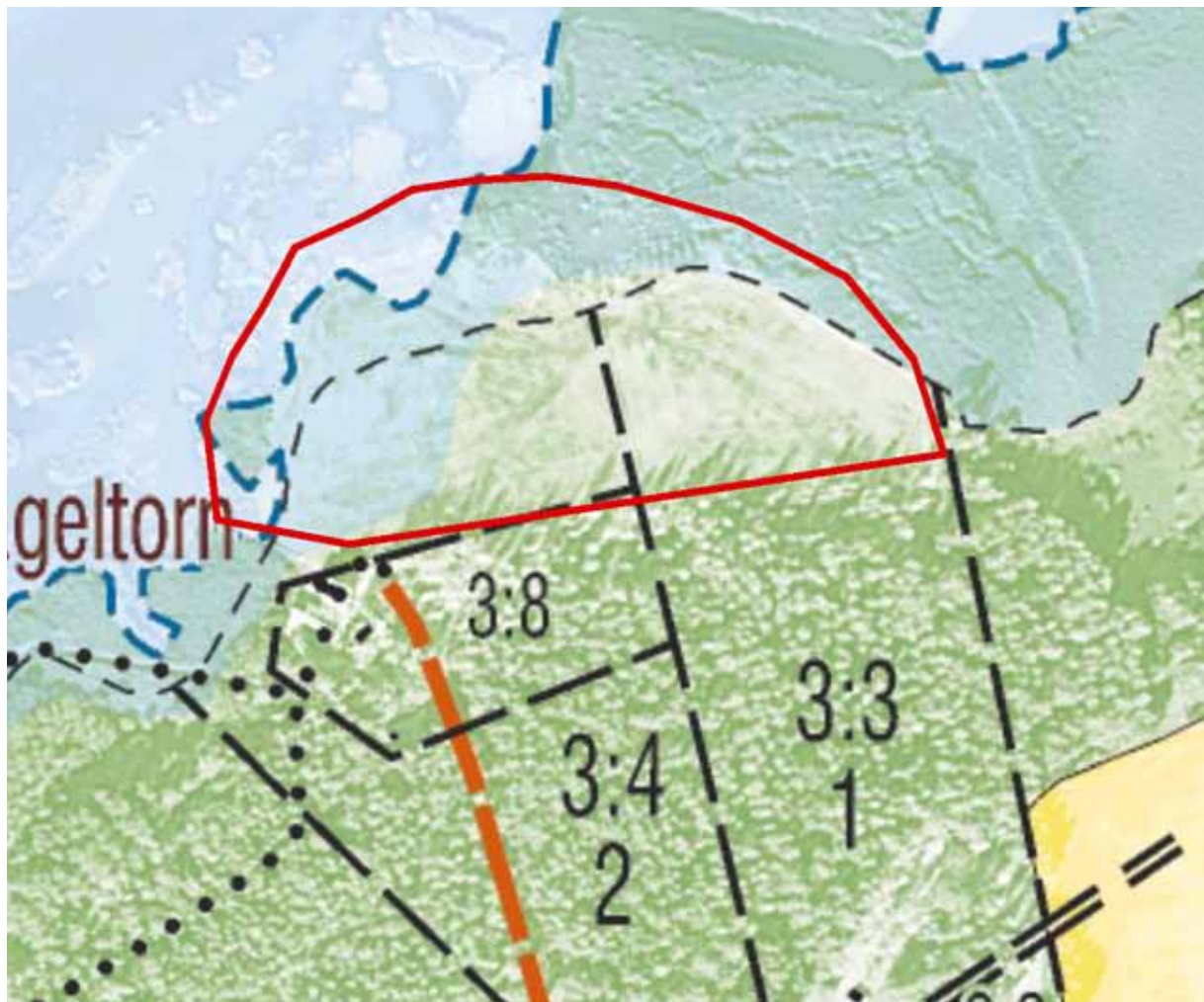

Glänåsängen 2 ha

Denna lilla äng restaurerades genom röjning av salix och efterföljande stubbfräsning 2002. Sedan dess har ängen slagits med slåtterbalk/betesputs. Inget bete har förekommit. Ytan är nu mycket välhävdat genom årlig slåtter. Ängen ligger nu precis intill det nyuppförda naturum Tåkern.

Antal häckande par:

	2011
Tofsvipa	2
Enkelbeck.	1
Rödbena	1

Sjötuna äng 9 ha

Ytan är som helhet mycket välbetad. Fågellivet är därmed mycket rikt. När det gäller antal individer och arter står Sjötuna i särklass bland Tåkerns strandängar. Detta gäller inte minst vadarna som rastar under både vår- och höstflyttning.

Antal häckande par:

	1993	medel 1996-2000	2001-2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Strandskata	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-
Tofsvipa	3	10	9	7	7	7	6	5	5
Brushane	-	0,8	-	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck.	4	4	3	2	1	1	1	1	1
Rödbena	-	2	2	1	2	1	1	1	1
Ängspipl.	1	0,2	-	-	-	-	-	-	1
Gulärta	1	1	0,6	-	-	-	-	-	-

Övriga observationer:

Bläsgås	3 ex 19.5	Kustsnäppa	5 ex 18.7
Vitkindad gås	3 ex 15.5, 7 ex 11.6	Mosnäppa	12 ex 19.5
Gravand	1-4 ex under april	Spovsnäppa	8 ex 18.7
Stjärtand	14 ex 19.4	Brushane	55 ex 4.5
Årta	2 par	Rödspov	1 ex 21.4 och 19.5, 1 ex 1K 10.8
Skedand	3 par	Grönbena	53 ex 4.5
Skärfläcka	2 ex 26.4	Dvärgmåsar	1 ex 1K 27.8
M Strandpipare	2-3 ex första halvan av maj	Skräntärna	som mest 14 ad och 5 juv 18.7

Furåsa - Hov 23 ha

En långsträckt strandäng som delvis ligger inklämd mellan skog och vass. Här har aldrig varit några mängder av häckfåglar men området är ändå attraktivt för rastare och fåglar på näringssök. En viss utglesning av strandskogen och enbuskmarken har skett under senare år samtidigt som antalet häckfåglar ökat.

Häckande par:

	medel 2000-04	2005-09	2010	2011
Tofsvipa	4,8	3,2	1	3
Enkelbeckasin	2,7	3	2	4
Rödbena	1	0,2	-	2
Ängspiplärka	1	0,2	-	1
Gulärta	1	1	1	1

Övriga observationer:

Ägretthäger	1 ex 9 och 19 april
Gravand	1 ex 22 maj, 2 par 11 juni
Årta	3 par
Skedand	2 par
Grönben	60 ex 7 maj

Säby 16 ha

Området har under lång tid varit välbetat. I början av maj konstaterades dock att beteshävderna var svaga. En del för fågellivet störande element finns i form av ristipp, skjutbana och annan verksamhet. Trots detta är antalet arter och individer relativt högt, men har minskat markant under senare år.

	medel 2001-05	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Strandskata	1	1	1	1	1	1	1
Tofsvipa	10	6	5	4	3	1	3
Enkelbeckasin	4	2	3	1	2	2	3
Rödbena	1,8	2	2	1	1	1	1
Ängspiplärka	0,4	1	-	-	-	-	-
Gulärta	4	4	3	2	2	2	2

Övriga observationer:

Gravand	2 ex i maj
Rödspov	1 ex 22 april resp 4 maj

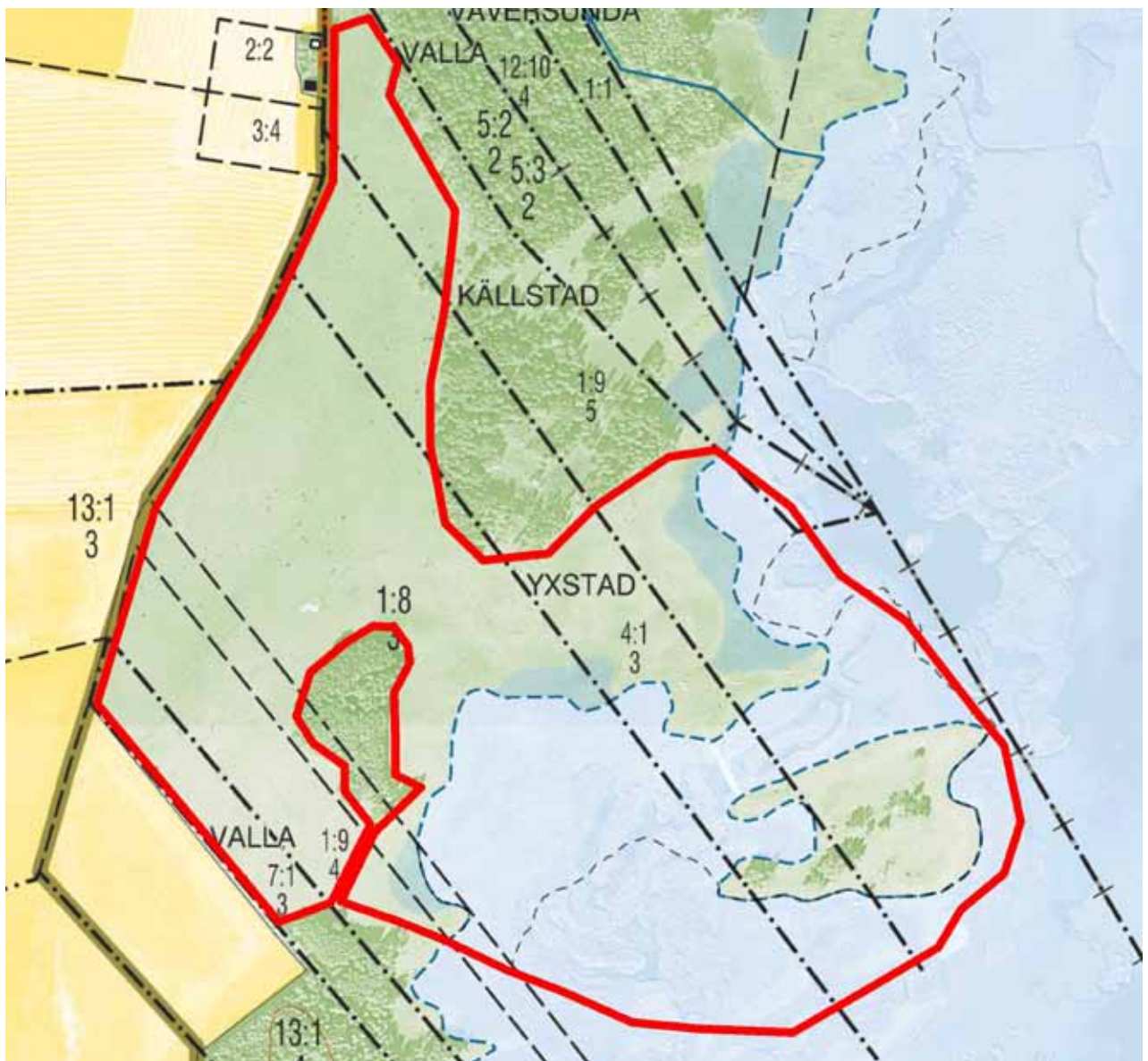

Källstad hopabete 26 ha

Hopabetet är välbetat och utgör utmärkta häckningsmiljöer för strandängsfåglar. Tyvärr är området svårinventerat pga få utsiktspunkter, vattenhinder, halvilda kreatur och hänsynskrävande rovfåglar. Det verkliga antalet revir är därför troligen högre än vad som redovisas nedan.

	1993	medel 1996-2000	2001-04	2005-09	2010	2011
Strandskata	?	0,6	1	0,6	-	1
M Strandp.	1	-	0,5	0,2	-	-
Tofsvipa	14-18	13	12,8	6	-	6
Brushane	1-2	0,2	0,5	-	-	-
Enkelbeck.	10-12	5	8,2	5	-	3
Storspov	1	-	-	-	-	-
Rödbena	1	1	1,2	1,4	2	1
Drillsnäppa	-	0,4	0,5	-	-	-
Ängspipl.	6	1	0,8	-	-	-
Gulärla	1-2	2	2,8	1,4	-	1

Yxstad strand 12 ha

Området är röjt under senare år och betas därefter med högt tryck. Ängen är smal men öppen och utan träd/buskar förutom i västra kanten. Blå bården är öppen hela våren.

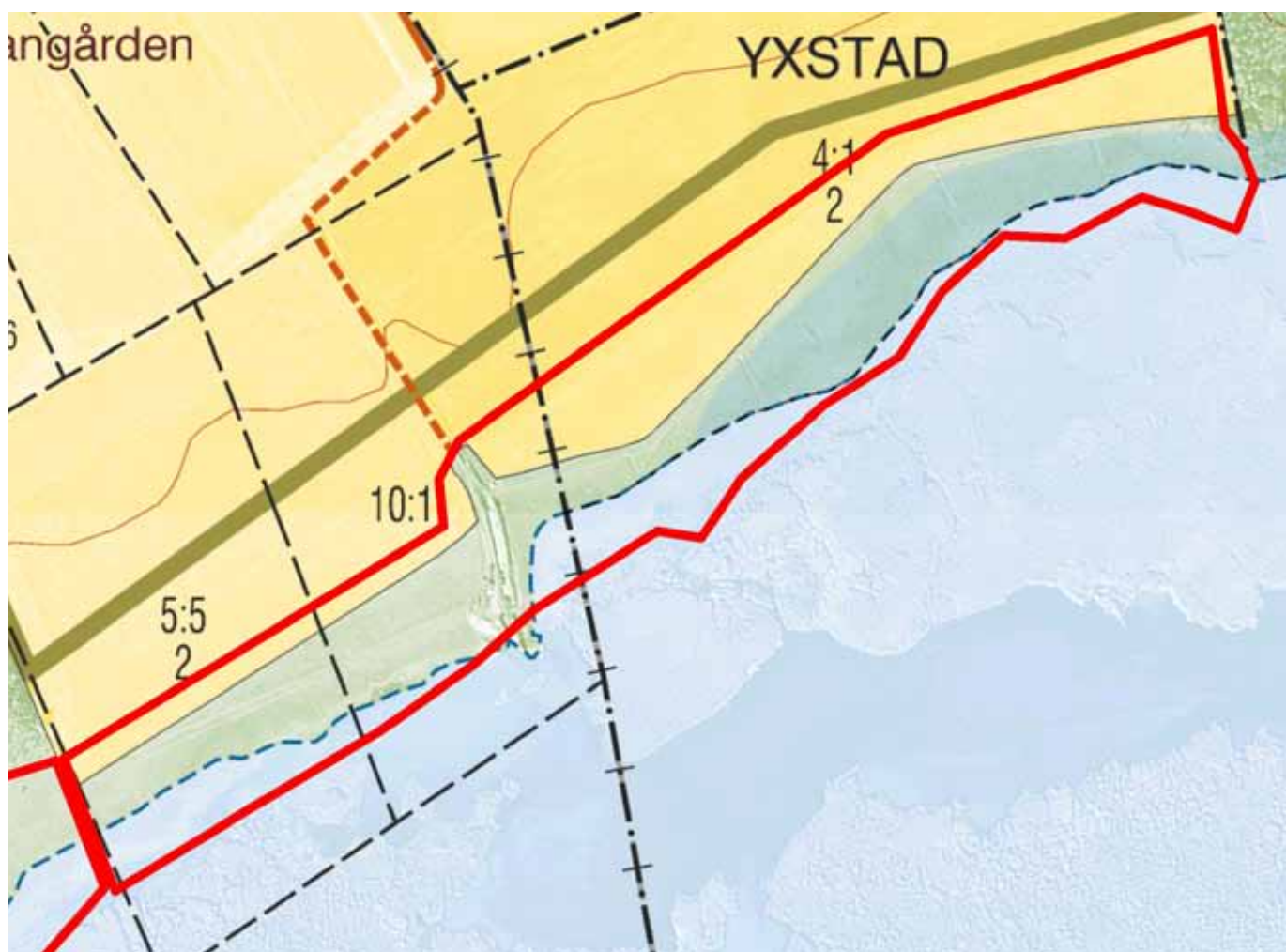
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tofsvipa	2	9	6	6	6	6	4	3	7
Enkelbeckasin	2	3	2	2	2	1	2	1	-
Rödbena	1	2	1	1	2	2	2	1	-
Gulärta	2	2	2	1	2	2	2	2	2
Ängspiålråka	-	-	-	-	-	1	1	-	-

Övriga observationer:

Vitkindad gås 1 par 22 maj

Strandskata 1 par

Skedand 3 par

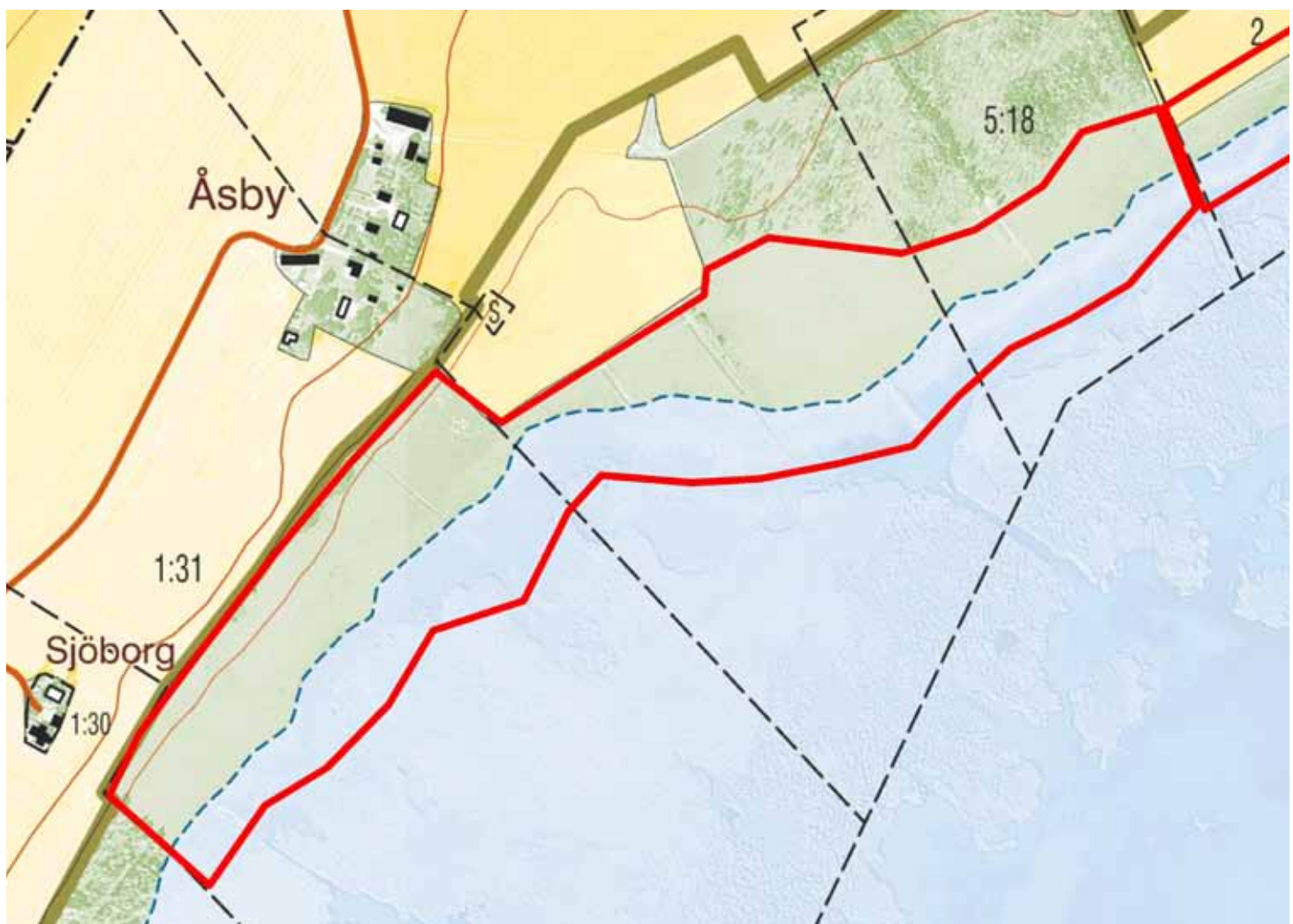
Åsby 19 ha

Området har varit välbetat, ja rent av kortsnaggat, under många år. Mellan ängen och vassen finns en välutvecklad blå bård utan igenväxningssymptom, troligen beroende dels på bra betestryck och dels på det magra underlaget i form av gallstrand. Ur dagboken: 31 nötkreatur på maden som är mycket välbetad (1 juni).

	medel 2002-2006	2007	2008	2009	2010	2011
Strandskata	0,6	-	-	-	1	-
Tofsvipa	5	8	6	3	4	5
Brushane	0,2	-	-	-	-	-
Enkelbeckasin	2	1	1	2	-	-
Rödbena	2	1	1	-	1	-
Ängspiplärka	0	-	-	-	-	-
Gulärta	3	3	2	2	1	1

Övriga observationer:

Skedand 2 par

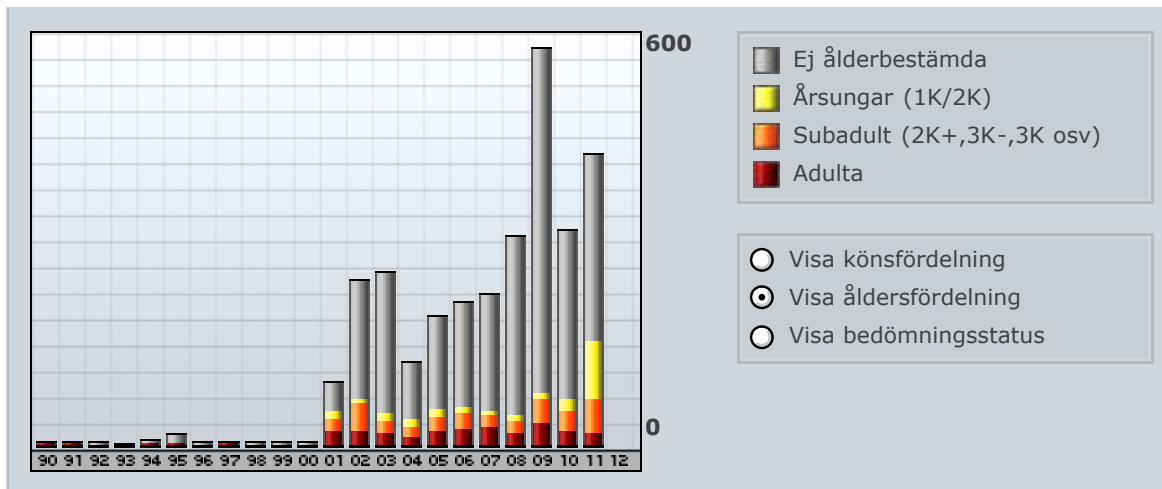
Havsörnen vid Tåkern/ *Sea eagle at Tåkern*

Lars Gezelius och Bengt Andersson

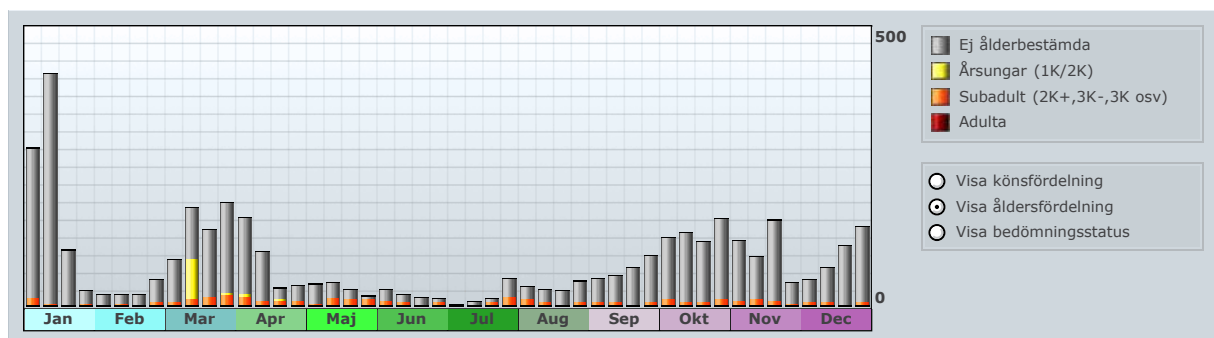
Havsörnarna uppträdde 2011 liksom föregående år inte så talrikt. Arten sågs alla månader med som mest sex ex. i mars och åtta ex. i december. Ser man på havsörnens uppträdande vid Tåkern från 1990 och framåt (data från Artportalen) ser man att antalet observationer ökade kraftigt 2002. Det kan förstås bero på att antalet rapporter blivit fler då artportalen infördes sommaren 2000. Uppträdandet under året visar tre toppar. En i oktober då många ungfåglar är i rörelse. Två toppar finns också i december-januari resp. mars-april då det är isläggning och islossning på Tåkern. Detta tycks havsörnarna föredra då det bl.a. finns möjlighet till fiske och spaning efter byte från iskanten.

När det gäller häckning har det under 2000-talet häckat ett par i sjöns närhet. Detta par misslyckades dock 2011 p.g.a. att botträdet är för svagt. Vid sjön har par setts vid Lorbydeltat och på Lindön, men ingen häckning konstaterats.

Figur 39. Antal rapporterade (i artportalen) havsörnar vid Tåkern 1990-2011. *Number of reported (in "Artportalen") Sea Eagles at Tåkern 1990-2011.*

Figur 40. Antal rapporterade (i artportalen) havsörnar per månad vid Tåkern 1990-2011. *Number of reported (in "Artportalen") Sea Eagles per month at Tåkern 1990-2011.*

Övriga observationer i Tåkernbygden 2011

Lars Gezelius

Svanar-änder

Ägretthägrar uppträdde med två ex vid Hov 7 - 30.4 och ett ex . vid Glänås 14.5. Två rödhuvade dykänder sågs vid Glänås 11.5 respektive Hov 24.7 och en ungfågel rastade vid Glänås 2-31.12. Minst fem par gravänder sågs i sjön i maj. Övriga simfåglar i Tåkern redovisas på sid 14-16.

Rovfåglar

Kungsörn noterades vid minst nio tillfällen under januari - mars samt november-december. Flera observationer av blåhök och fjällvråk har gjorts under vinterhalvåret. Sex fynd av stenfalk föreligger från april-maj, samt i september-oktober. Tornfalk sågs vid 15 tillfällen, under aril samt juni - oktober. Pilgrimsfalk observerades vid minst 18 tillfällen under året, dock inga obsar under januari - mars eller i maj. Två par häckade på Omberg och 3 + 0 boungar märktes. Två observationer av röd glada gjordes; ett ex. vid Glänås 23.6 och ett ex. 26.8. Ängshök noterades med en ad. hane vid Ramstad 12.6, 1 ad. hona vid Hov 17.6 och en hona vid Kyleberg30.7. Även en stäpphök noterades 21.8 vid Väversunda.

Sumphöns-hackspettar

Spelande vaktlar har rapporterats från ett 10-tal platser i juni – juli. Storspov har spelat på minst fem platser runt sjön. En småspov sträckte förbi Renstad kanal 10.8. I april-maj gjordes fyra observationer av enstaka rödspovar och 25.7 sågs fyra ex. vid Glänås. En dubbelbeckasin spelade på Svanshals äng 4.5 och spelande fåglar fanns på Lövängsborgsmaden 10 - 20.5, som mest hela sex ex.! Under hösten ringmärktes tre dvärgbeckasiner vid Glänås. Roskarl noterades med två ex. 12.5 vid Glänås. Några majobservationer av mindre strandpipare gjordes vid Sjötuna och Tovören men inga häckningsindicier noterade. Fyra vårobservationer av en till två större strandpipare gjordes. Totalt 40 brushanar rastade vid Tovören 9.5 och 70 ex. rastade vid Hov 18.8 och 60 ex. vid Glänås 22.9. Kärrsnäppor rastade med som mest 100 ex. vid Sjötuna 25.9. Elva observationer av spovsnäppa gjordes 18.7 - 28.8, som mest åtta ex. vid Sjötuna 18.7. Sju observationer av enstaka småsnäppor gjordes 4.7 - 26.9. Kustsnäppor rastade med 4-5 ex. vid Sjötuna 18-20.7. Fem noteringar gjordes av mosnäppa ett ex vid Tovören resp. Glänås i maj samt ett ex vid Glänås i juli och ett ex vardea vid Svanshals udde och Sjötuna i augusti. En sandlöpare rastade vid Sjötuna 7-8.9.

En 2K dvärgmåsågs vid Glänås 5.6 och 1-2 årsungar sågs vid Sjötuna 27.8 - 25.9. Silltrut noterades 19.4. Skräntärna rapporterades från 24.4 - 3.9, som mest 10 ex. 20.7 vid Sjötuna. Jorduggla noterades vid Lövängsborg 17.9 respektive Kvarnstugan 7.11. Nattskärna hördes spela vid Dags Mosse i maj/juni. Ett ex. spelade även vid Glänås 3.7. Mindre hackspett observerades på sju platser runt sjön under våren (i april/juli), vid Svälinge, Lindön, Lövängsborg, Holmsören, Kvarnstugan, Glänås och Sjötuna. Endast en observation av göktyta vid Holmen 20.4. En ringmärkt kungsfiskare kontrollerades vid Renstad 25.9. En sommargylling flöjtade vid Lövängsborg 14.5.

Meddelanden från Tåkerns Fältstation

- Nr 1 Meddelande nr 1. Tåkerns Fältstation 1965.
Nr 2 Meddelande nr 2. Tåkerns Fältstation 1966.
Nr 3 Meddelande nr 3. Tåkerns Fältstation 1967.
Nr 4 Meddelande nr 4. Tåkerns Fältstation 1968.
Nr 5 Meddelande nr 5. Tåkerns Fältstation 1969.
Nr 6 Meddelande nr 6. Tåkerns Fältstation 1970.
Nr 7 Meddelande nr 7. Tåkerns Fältstation 1971.
Nr 8 Meddelande nr 8. Tåkerns Fältstation 1972.
Nr 9 Meddelande nr 9. Tåkerns Fältstation 1973.
Nr 10 Meddelande nr 10. Tåkerns Fältstation 1974.
Nr 11 Meddelande nr 11. Tåkerns Fältstation 1975.
Nr 12 Meddelande nr 12. Tåkerns Fältstation 1976.
Nr 13 Meddelande nr 13. Tåkerns Fältstation 1977.
Nr 14 Meddelande nr 14. Tåkerns Fältstation 1978.
Nr 15 Meddelande nr 15. Tåkerns Fältstation 1979.
Nr 16 Meddelande nr 16. Tåkerns Fältstation 1980.
Nr 17 Bergengren, G. & Elderud, C. 1975. Tåkerns fältstation - en presentation. Vår Fågelvärld 34:264-267.
Nr 18 Ekstam, U. 1975. Förändringar av fågelfauna och miljö i och vid Tåkern 1850-1974. Vår Fågelvärld 34:268-282.
Nr 19 Persson, T. 1975. Brun kärrhök, *Circus aeruginosus* och rördrom, *Botaurus stellaris*, i Tåkern 1972-1974. Vår Fågelvärld 34:283-289.
Nr 20 Jakobsson, L. 1975. Doppingarna i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:290-295.
Nr 21 Björkman, G. 1975. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:296-310.
Nr 22 Nilsson, L., Nilsson, P. & Sandberg, H. 1982. Häckfågeltaxering i vass, särskilt av vattenrall *Rallus aquaticus* och rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*. Vår Fågelvärld 41:26-28.
Nr 23 Vingspegeln nr 2:1982.
Nr 24 Björkman, G. & Tyrberg, T. 1982. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Sverige 1965-1979. Vår Fågelvärld 41:73-94.
Nr 25 Vingspegeln nr 2:1983.
Nr 26 Vingspegeln nr 2:1984.
Nr 27 Vingspegeln nr 2:1985.
Nr 28 Nilsson, P. 1986. Vasslätter vid Tåkern. Vår Fågelvärld 45:35-36.
Nr 29 Vingspegeln nr 2:1986.
Nr 30 Vingspegeln nr 2:1987.
Nr 31 Vingspegeln nr 2:1988.
Nr 32 Elf, A. 1988. Vårsträcket av svanar, änder och skrakar vid Tåkern. Vingspegeln 7:51-56.
Nr 33 Nilsson, L. 1988. Effekter av vasskörd på den häckande fågelfaunan i Tåkern. Vår Fågelvärld 47:310-319.
Nr 34 Vingspegeln nr 2:1989.
Nr 35 Vingspegeln nr 2:1990.
Nr 36 Fältarbete 1990. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1991.
Nr 37 Vingspegeln nr 2:1991.
Nr 38 Milberg, P. 1991: Kålsenap *Erucastrum gallicum* en försvinnande växt vid Tåkern. Svensk Bot. Tidskr. 85: 105-109.
Nr 39 Milberg, P 1991. Vasshättan *Mycena belliae* en förbisedd svampart i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 85:171-173.
Nr 40 Fältarbete 1991. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1992.
Nr 41 Gustavsson, N. & Gezelius, L. 1992. Pungmesen i Tåkern - historik och häckningsbiologi. Vingspegeln 11:32-37.

- Nr 42 Vingspegeln nr 2:1992.
- Nr 43 Elf, A. 1992. Andra fyndet av vitvingad tärna i Östergötland. Vingspegeln 11:88-89.
- Nr 44 Gezelius, L. 1992. Skrattnåsen -ekologi och populationsförändringar.
Vingspegeln 11:114-121.
- Nr 45 Tyrberg, T. 1992. Det äldsta kända ornitologiska verket om östgötska förhållanden.
Vingspegeln 11:141-142.
- Nr 46 Fältarbete 1992. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1993.
- Nr 47 Vingspegeln nr 2:1993.
- Nr 48 Fältarbete 1993. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1994.
- Nr 49 Vingspegeln nr 2:1994.
- Nr 50 Fältarbete 1994. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1995.
- Nr 51 Nilsson, L. & Hagström, B. 1995. Fågelinventering i Sommen 1994. Vingspegeln 14:27-30.
- Nr 52 Vingspegeln nr 2:1995.
- Nr 53 Tranesjö, J. 1995. Caféguide för Tåkernbygden. Vingspegeln 14:103-108.
- Nr 54 Fältarbete 1995. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1996.
- Nr 55 Vingspegeln nr 2:1996.
- Nr 56 Gezelius, L. 1996. Rödspoven åter vid Tåkern. Vingspegeln 15:86-87.
- Nr 57 Gezelius, L. 1996. Första häckningen av vassångare *Locustella luscinioides* i Östergötland.
Vingspegeln 15:88-89.
- Nr 58 Gezelius, L. 1996. Något om häckningen hos Tåkerns skrattnåsar. Vingspegeln 15:142-144.
- Nr 59 Fältarbete 1996. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1997.
- Nr 60 Vingspegeln nr 2:1997.
- Nr 61 Fältarbete 1997. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1998.
- Nr 62 Vingspegeln nr 2:1998.
- Nr 63 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1998. Mjölby 1999.
- Nr 64 Vingspegeln nr. 2:1999.
- Nr 65 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1999. Mjölby 2000.
- Nr 66 Vingspegeln nr. 2:2000.
- Nr.67. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2001. Årsrapport 2000 från Tåkerns fältstation. Mjölby.
- Nr 68 Vingspegeln nr. 2:2001.
- Nr.69 Milberg, P., Gezelius, L., Blindow, I., Nilsson, L., & Tyrberg, T. 2002. Submerged vegetation and the variation in the autumn waterfowl community at Lake Tåkern, southern Sweden. *Ornis Fennica*.
- Nr.70. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2002. Årsrapport 2001 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 71. Vingspegeln nr. 2:2002.
- Nr.72. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2003. Årsrapport 2002 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 73. Vingspegeln nr. 2:2003.
- Nr 74. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2004. Årsrapport 2003 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 75. Vingspegeln nr. 2:2004.
- Nr 76. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2005. Årsrapport 2004 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 77. Vingspegeln nr. 3:2005.
- Nr 78. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2006. Årsrapport 2005 från Tåkerns Fältstation. Mjölby
- Nr 79. Vingspegeln nr. 3:2006.
- Nr 80. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2007. Årsrapport 2006 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 81. Vingspegeln nr. 3:2007.
- Nr 82. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2008. Årsrapport 2007 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 83. Vingspegeln nr. 3:2008.
- Nr 84. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2009. Årsrapport 2008 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 85. Vingspegeln nr. 3:2009.
- Nr 86. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2010. Årsrapport 2009 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 87. Vingspegeln nr. 3:2010.
- Nr 88. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2011. Årsrapport 2010 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 89. Vingspegeln nr. 3:2011.
- Nr 90. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2012. Årsrapport 2011 från Tåkerns Fältstation. Linköping.